

Stenografisch verslag van een openbaar verhoor in het kader van de parlementaire enquêtecommissie Woningcorporaties op 7 juli 2014 in de Enquêtezaal van het Logement te Den Haag.

Gehoord wordt: de heer J.P.H. Donner

Aanvang: 9.30 uur

Voorzitter: Van Vliet

Griffier: Esmeijer

Verder zijn aanwezig de commissieleden Bashir, Groot, Hachchi, Mulder en Oskam.

De **voorzitter**: Goedemorgen iedereen. Aan de orde is het openbaar verhoor van de heer Donner. Mijnheer Donner, welkom, namens onze hele parlementaire enquêtecommissie Woningcorporaties. Zoals u inmiddels wel weet, onderzoeken wij het hele stelsel, de opzet en de werking van de corporaties. Wij kijken ook naar de incidenten, of die wel of niet voortvloeien uit dat stelsel. Wij willen weten wat er allemaal gebeurde, hoe dat kon gebeuren en wie ervoor verantwoordelijk zijn. Vandaag concentreren wij ons op de voormalige bewindspersonen op dit dossier, die aan het einde van de rit voor wat betreft onze onderzoeksperiode verantwoordelijk waren. In dat verband, mijnheer Donner, bent u zelf opgeroepen als getuige. Het verhoor vindt plaats onder ede. U koos voor de eedaflegging, dat u de gehele waarheid en niets dan de waarheid zult zeggen. Wilt u even gaan staan, alstublieft, en mij nazeggen? Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De heer **Donner**: Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De **voorzitter**: U staat onder ede, mijnheer Donner. Neemt u plaats. De microfoon kan aanblijven. Er zijn meerdere leden van de commissie die

graag wat vragen willen stellen. Wij gaan voortvarend van start. Ik geef het woord aan mevrouw Hachchi.

Mevrouw **Hachchi**: Mijnheer Donner, in het kabinet-Rutte I bent u ruim een jaar minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties geweest, in de periode van 14 oktober 2010 tot 16 december 2011. Eind 2011 eindigt uw ministerschap vroegtijdig, vanwege uw benoeming als vicepresident van de Raad van State. U wordt opgevolgd door mevrouw Spies. U bent als minister verantwoordelijk voor de portefeuille Wonen. Wanneer u aantreedt, ligt er een ontwerp-herzieningswet. In uw periode als minister krijgt u ook te maken met een aantal incidenten, zoals Vestia, WSG en Rentree. De commissie heeft vragen aan u over deze incidenten, over de Herzieningswet en over nog wat andere punten.

Ik begin met u bij woningcorporatie WSG uit Geertruidenberg. WSG heeft in 2011 ruim 750 miljoen aan leningen. Dat betekent omgerekend per woning een schuld van bijna twee ton. Dat is drie keer zoveel als bij Vestia en vijf keer zoveel als bij een gemiddelde Nederlandse woningcorporatie. In december 2011 stelt u de heer Erents aan als extern toezichthouder bij WSG. Dit is nodig om het saneringssteuntraject van het Centraal Fonds te kunnen starten. In uw brief aan de Tweede Kamer van december 2011 staat dat u uitgaat van een saneringssteun van nul euro. Waarop is die nul euro gebaseerd? Hoe is dat berekend?

De heer **Donner**: Op 2 december is er een brief naar de Kamer gegaan die primair de bedoeling had om WSG te verplichten om saneringssteun aan te vragen. Dat was de kern van de aanwijzing. Dat was nodig om ervoor te zorgen dat de zaak kon overgaan van het traject van het WSW naar dat van het Centraal Fonds. In de brief wordt niet gezegd dat het nul euro is; er wordt gezegd dat er vooralsnog uitgegaan wordt van nul euro, op voorwaarde dat er zo snel mogelijk gehandeld wordt. Dat was mede de reden waarom die saneringssteun moest worden aangevraagd, omdat dan het plan van aanpak moest worden opgesteld.

Mevrouw **Hachchi**: U zegt dat in de brief staat dat vooralsnog wordt uitgegaan van een saneringssteun met een omvang van nul euro. Had u op het moment dat u deze brief naar de Kamer stuurde, geen signalen of indicaties dat de saneringssteun hoger zou kunnen uitvallen?

De heer **Donner**: Nee.

Mevrouw **Hachchi**: Helemaal geen signalen?

De heer **Donner**: Ik had geen signalen. Ik begrijp dat daar discussie over is geweest, omdat de betrokken corporatie meende dat het hoger zou moeten worden, maar dat is nu een punt ... Ik ga af op de verwachtingen zoals die door het Centraal Fonds worden aangegeven. Dat is belast met de afhandeling.

Mevrouw **Hachchi**: U doelt op discussie bij de betreffende corporatie. Speelde dat toen u die brief stuurde?

De heer **Donner**: Dat heb ik in de verhoren gehoord, sindsdien.

Mevrouw **Hachchi**: Oh, dat hebt u uit de verhoren. Ik zal een verhoor aanhalen, namelijk dat van de heer Ruigrok. Hij was interim-bestuurder bij WSG. Hij verklaarde dat voor hem al in december 2011 duidelijk was dat de saneringssteun meer dan nul euro zou bedragen. Hij stelde dat de financieel toezichthouder, het CFV, een voorbeeld wilde stellen en dat daarom gekozen was voor nul euro. Kunt u daarop reageren?

De heer **Donner**: Nee, dat kan ik moeilijk, want het betreft de motieven die het Centraal Fonds gehad zou hebben. Maar op zichzelf is het heel begrijpelijk dat de onderneming die steun nodig heeft, een andere inschatting heeft van wat ze nodig heeft dan degene die de steun moet geven en er daarbij voor moet zorgen dat de steun zo beperkt mogelijk blijft. Ik weet ook dat in het anticipatiebesluit dat het Centraal Fonds op dat moment nam, een heel traject was opgebouwd voor de wijze waarop afstand gedaan zou

moeten worden van de gronden. Onderdeel daarvan was een herfinanciering door de Bank Nederlandse Gemeenten. Op die basis ging men ervan uit dat het nul kon zijn. Niet dat ik dat besluit op dat moment had, maar dat heb ik ter voorbereiding van dit gesprek in het dossier aangetroffen.

Mevrouw **Hachchi**: Maar het was u toen dus niet bekend dat het Centraal Fonds een voorbeeld wilde stellen, ook richting andere corporaties.

De heer **Donner**: Kijk, u moet zien hoe dat als minister gaat. Je krijgt een brief voorgelegd. Als daarin staat "vooralsnog nul euro", dan check ik dat, althans, dan vraag ik aan de ambtenaar of hij het zeker weet, maar ik ga het niet zelf narekenen.

Mevrouw **Hachchi**: De heer Ruigrok, die er als interim-bestuurder was, gaf aan dat toen al bekend was dat er een saneringssteun nodig zou zijn van meer dan nul euro. Hij zat toen al op een bedrag van meer dan 100 miljoen. Hoe moeten we dat dan met elkaar rijmen?

De heer **Donner**: Dat is dan een discussie tussen de corporatie die steun aanvraagt en het Centraal Fonds.

Mevrouw **Hachchi**: Was die discussie u bekend voordat u die brief naar de Kamer stuurde?

De heer **Donner**: Zoals ik aangaf, was die discussie mij niet bekend.

Mevrouw **Hachchi**: Die was u niet bekend. Maar had u het wel moeten weten?

De heer **Donner**: Nee, dat lijkt me niet.

Mevrouw **Hachchi**: Waarom niet?

De heer **Donner**: Omdat je als minister niet alle details van een zaak kunt uitzoeken. Dan heb je nog maar bijster weinig tijd over voor alle andere zaken die een minister moet doen.

Mevrouw **Hachchi**: Maar mijnheer Donner, dit is natuurlijk geen detail. U informeert de Kamer en geeft aan dat het gaat om een te verwachten saneringssteun -- vooralsnog -- van nul euro, terwijl de heer Ruigrok toen al wist dat het meer dan 100 miljoen saneringssteun zou moeten worden, zoals ik al aangaf.

De heer **Donner**: De heer Ruigrok wist het, maar daarvoor geldt hetzelfde als wat waarschijnlijk straks aan de orde komt, bij Vestia: dat door de heer De Vries gezegd wordt "als er niet ingegrepen was, was het allemaal nul gebleven" is de inschatting die de onderneming maakt op dat moment. Dat betekent niet dat daarbij uitgegaan kan worden van steun. De Kamer wordt niet ingelicht over de bedragen die in het geding zijn; de Kamer wordt ingelicht over het feit dat er een aanwijzing getroffen wordt. Dat is de reden dat bij een aanwijzing de Kamer wordt ingelicht. De discussie over WSG liep al voordat ik aantrad als minister.

Mevrouw **Hachchi**: Maar feitelijk: u wist toen dus niet van het feit dat het meer dan nul euro zou zijn.

De heer **Donner**: Nee. Als minister ga je uit van de cijfers zoals de toezichthouder je die geeft. Het zou vreemd zijn als de minister anders ging oordelen dan de toezichthouder.

Mevrouw **Hachchi**: Ik ga met u verder naar oktober 2011. Dan krijgen uw ambtenaren op het ministerie een rapport van de toezichthouder, het Centraal Fonds. Het is een kritisch rapport dat in opdracht van WSG is uitgevoerd. Het gaat over het functioneren van het Waarborgfonds. Is het bestaan van dit rapport bij u bekend?

De heer **Donner**: Nee. Althans niet op dat moment.

Mevrouw **Hachchi**: Niet op dat moment. Wanneer was u er wel van op de hoogte?

De heer **Donner**: Dat heb ik in het vervolg en ...

Mevrouw **Hachchi**: De verhoren?

De heer **Donner**: ... in uw discussies van de afgelopen tijd gehoord.

Mevrouw **Hachchi**: Had u niet bekend moeten zijn met dat rapport toen u minister was?

De heer **Donner**: Nee. Het was een rapport -- dat begrijp ik althans -- dat in opdracht van WSG gemaakt is, voor de instanties daar. Het geeft een beeld, een oordeel van Deloitte over het functioneren van het WSW. Ik kan mij voorstellen dat hierover discussie was, ook bij het WSW, in de zin van: waarom wisten wij niet van dat rapport? Maar dat zijn niet de rapporten die aan een minister worden voorgelegd.

Mevrouw **Hachchi**: Maar het gaat over het functioneren van het Waarborgfonds. Dat is een van de instellingen in het stelsel en niet de minste. Dat hoef ik u, denk ik, niet te vertellen.

De heer **Donner**: Er zijn voortdurend allerlei stellingen over organen en instellingen in het stelsel. Op het moment dat je daarover beslist, is dat aan de orde en zal het ook aan de minister worden voorgelegd. U weet dat er op dat moment een wetsvoorstel bij de Kamer lag om het hele stelsel wat betreft het toezicht ingrijpend te veranderen. Dit is een onderdeel geweest waarvan ik heel wel kan begrijpen dat het niet aan de minister wordt voorgelegd.

Mevrouw **Hachchi**: Maar dit rapport was -- in uw woorden -- aan de orde bij uw ministerie, want uw ministerie heeft het rapport ontvangen. Wij hebben dat tijdens de verhoren ook met de betreffende ambtenaren gewisseld. Dit

rapport gaat over het functioneren van het Waarborgfonds. Ik vraag u nogmaals: had u dat rapport als minister moeten kennen?

De heer **Donner**: Nee. Een minister krijgt niet alle stukken die op een departement komen.

Mevrouw **Hachchi**: Ook niet als het gaat om het functioneren van zo'n belangrijke speler binnen het stelsel van de corporatiesector?

De heer **Donner**: Als op dat moment binnen het departement was vastgesteld dat dit iets was waarop onmiddellijk gehandeld moest worden, dan zou het voorgelegd zijn aan de minister.

Mevrouw **Hachchi**: Laat ik de vraag dan anders stellen. U was al betrokken bij de corporatie WSG, bij de problemen die daar waren, bij de leningen die daar verstrekt waren. Had u er zelf geen behoefte aan om te weten hoe WSG zo veel leningen geborgd kreeg van het WSW?

De heer **Donner**: Ik was daar op dat moment nog niet bij betrokken. Formeel ben ik er op 2 december bij betrokken. Er is mij in dat traject een aantal keer meegedeeld dat de zaak-WSG speelde. Op 16 augustus heb ik vragen van de Kamer beantwoord, waarin de omvang van de verliezen die men op dat moment verwachtte, aan de orde kwam. Dat was, geloof ik, in de orde van grootte van 65 miljoen. Dat waren vragen van mevrouw Karabulut. Op dat moment speelde daar de hele vraag van het WSW niet doorheen. Dat is een aspect dat speelt op het moment dat je moet besluiten, zeker over het functioneren van het WSW. Dat was hier niet aan de orde. Het ging primair om WSG.

Mevrouw **Hachchi**: Welk beeld had u van het functioneren van het Waarborgfonds?

De heer **Donner**: Ik had het beeld dat het WSW primair een orgaan is van de corporaties zelf dat hen in staat stelt om lage rentes te bedingen. De Staat en

incidenteel andere overheidslichamen zijn achtervang daarvan. Dat is het moment waarop de Staat, althans de overheid, het ministerie, wordt benaderd over toezeggingen die gedaan zijn. Dat was hier niet aan de orde.

Mevrouw **Hachchi**: Was u zich bewust van de cruciale rol die het Waarborgfonds speelt als het gaat om het controleren van woningcorporaties op liquiditeitsrisico's?

De heer **Donner**: De cruciale rol ligt bij het Centraal Fonds. Dat heeft de toezichttaak. Het WSW is primair een orgaan tussen de corporaties voor het verkrijgen van leningen.

Mevrouw **Hachchi**: Dat antwoord kan ik volgen, maar het is geen antwoord op mijn vraag.

De heer **Donner**: Het WSW treedt niet op namens de overheid.

Mevrouw **Hachchi**: Maar dat is geen antwoord op mijn vraag, mijnheer Donner. Ik zal mijn vraag herhalen. Was u zich ervan bewust dat het Waarborgfonds een belangrijke rol -- misschien wilde u de woorden "cruciale rol" niet gebruiken -- speelde als het ging om het controleren van woningcorporaties ten aanzien van liquiditeitsrisico's? Was u zich daarvan bewust als minister?

De heer **Donner**: Ik was mij ervan bewust dat het WSW uit hoofde van de functie die het had, toezag op de leningen waarvoor borging werd gevraagd en dat het tot taak had om te controleren of die gelden daadwerkelijk gebruikt werden voor die bestemming. Ongetwijfeld zijn er in de loop der tijd missers opgetreden. Een aspect als het onderzoek van Deloitte dat u noemt, dat men vindt dat het te ruim is, zal meegespeeld hebben. Als er op dat moment daadwerkelijk een besluit over nodig was geweest, had ik zeker ook aan het WSW gevraagd om hun kant van de zaak te belichten. Dat is je functie als minister.

Mevrouw **Hachchi**: Ik vraag me dan alleen af wanneer er actie op genomen wordt. Wanneer is dat dan? Dat bepaalt de minister toch?

De heer **Donner**: Op dat moment was het hele systeem voorwerp van wijziging op grond van de herziening van de wet. In dat kader had de discussie kunnen spelen. Op dat moment was mogelijk dat rapport ook aan mij voorgelegd. Dat was een logisch moment om dat te doen.

Mevrouw **Hachchi**: Tijdens de openbare verhoren die wij hier gehad hebben, is meerdere malen naar voren gekomen dat de samenwerking tussen het Centraal Fonds en het Waarborgfonds niet soepel verliep. Ik verwijs daarvoor ook naar een kritische mail van de heer Van der Moolen, de directeur van het Centraal Fonds, die reageert op het rapport in opdracht van WSG over het functioneren van het Waarborgfonds. In die mail lees je behoorlijk wat kritiek op het functioneren van het Waarborgfonds. Was u als minister ervan op de hoogte dat de samenwerking tussen het Centraal Fonds en het Waarborgfonds niet soepel verliep?

De heer **Donner**: Dat punt heeft men in de overleggen die ik met beide instanties heb gehad, niet aan mij voorgelegd.

Mevrouw **Hachchi**: Dat is niet aan u voorgelegd.

De heer **Donner**: Nee, dat is niet door een van deze organisaties aan mij voorgelegd. Op een gegeven moment ben ik vooral bij de samenwerking tussen de twee betrokken geweest in de discussie over Vestia. Ik begrijp dat er op dit punt op een goed moment irritatie is ontstaan bij het Centraal Fonds, met name naar het departement toe, over de vraag wie nu eigenlijk het voortouw zou moeten hebben en dat men vond dat anderen zich daar te veel mee bemoeiden. Maar dat zijn geen elementen die onmiddellijk als er een mail binnenkomt, aan de minister worden voorgelegd.

Mevrouw **Hachchi**: Het is niet aan u voorgelegd door het Centraal Fonds of het Waarborgfonds, zegt u, maar ook niet door uw eigen ambtenaren?

De heer **Donner**: Nee, ook niet door mijn eigen ambtenaren. Als alle mails die op het departement binnenkomen, aan mij voorgelegd worden, kan ik maar een fractie doen van wat een minister moet doen.

Mevrouw **Hachchi**: Het gaat natuurlijk niet om alle mails, het gaat erom dat de samenwerking tussen die twee belangrijke spelers niet goed verloopt. Dat signaal heeft u nooit bereikt?

De heer **Donner**: Dit soort signalen van een ambtenaar van het fonds die geïrriteerd is over de zaken ... Als de heer Van der Moolen meende dat dit een punt was dat de minister had moeten zien, dan was het zijn verantwoordelijkheid geweest om dat onder de aandacht van de minister te brengen. Hij treedt in dezen op uit hoofde van een wettelijke taak die hij heeft en die te maken heeft met de minister.

Mevrouw **Hachchi**: U zegt dus dat de heer Van der Moolen, de directeur van het Centraal Fonds, het bij de minister had moeten ...

De heer **Donner**: Als hij het zodanig van belang vond dat het functioneren van het stelsel daardoor in moeilijkheden kwam, was het zijn taak geweest om dat aan mij voor te leggen. Op dat moment hadden mijn ambtenaren het waarschijnlijk ook aan mij voorgelegd.

Mevrouw **Hachchi**: Maar de mail van de heer Van der Moolen, in ieder geval de mail die gaat over het Waarborgfonds, waar ik net al naar verwees, is gedeeld met uw ambtenaren, met meerdere ambtenaren.

De heer **Donner**: Dat kan best.

Mevrouw **Hachchi**: Dat had dus bij u terecht moeten komen.

De heer **Donner**: Nee. Niet alles wat bij ambtenaren terecht komt, komt ook bij de minister terecht. Anders kunt u geen ministers meer vinden, want dan heb je supermensen nodig.

Mevrouw **Hachchi**: Ja, maar mijnheer Donner, zoals ik net aangaf, gaat het niet om zomaar iets; het gaat om het functioneren van en de samenwerking tussen twee belangrijke spelers.

De heer **Donner**: Het gaat om de totale stroom van zaken. Daarin speelde deze mail ... Het is een mail die gewisseld wordt; er zijn verder ook geen brieven.

Mevrouw **Hachchi**: Zegt u daarmee dat het u wel had bereikt als de heer Van der Moolen het in een brief had gegoten?

De heer **Donner**: Als de heer Van der Moolen het zodanig vond dat hij zei "luister eens, hier raakt het systeem in het ongerede" dan is het zijn verantwoordelijkheid om dat aan het departement, aan de minister te melden. Nu gaat het om een discussie waarvan men inderdaad op ambtelijk niveau kennisgenomen heeft. Een departement zal zo moeten functioneren, dat zij dan zullen bezien of dit nu iets is waardoor het systeem niet meer kan functioneren of niet.

Mevrouw **Hachchi**: Maar u vindt wel dat de samenwerking tussen het Centraal Fonds en het Waarborgfonds iets is waar de minister over gaat.

De heer **Donner**: Het is van belang als daar een zodanige frictie ontstaat, dat dat niet meer kan. Dan hoort de minister het te weten en dan horen beide instanties dat aan de minister te melden, maar in ieder geval het Centraal Fonds.

De **voorzitter**: Dank voor de vragen, mevrouw Hachchi. De heer Groot heeft een aanvullende vraag op dit punt.

De heer **Groot**: Nog even over WSG. U zei dat u geen signalen had dat er saneringssteun van meer dan nul euro nodig was. In diezelfde brief aan de Kamer meldt u ook dat er geen solvabiliteitsproblemen zijn bij WSG. Hoe valt dat met elkaar te rijmen? Zoals mevrouw Hachchi al heeft opgemerkt, is er sprake van twee ton schuld per woning. Hoe kunt u dan schrijven dat er geen problemen zijn met de solvabiliteit bij die woningcorporatie? Die problemen waren er wel degelijk. Is de Kamer hier niet toch op het verkeerde been gezet?

De heer **Donner**: Kijk, voor de Kamer is het bij dit soort zaken van belang dat er een aanwijzing wordt gegeven. De financiële problematiek is primair een problematiek die door de sector wordt opgelost. Als het gaat om de solvabiliteit, ga je uit van het individueel oordeel dat gegeven is. Daarover is later inderdaad een discussie ontstaan, maar op dat moment had het Centraal Fonds niet het beeld -- dat heb ik althans niet gekregen -- dat de solvabiliteit in het geding was. In dezen handelt de minister primair als verlengstuk van de toezichthouder, niet met een eigen functie in het geheel. Hij geeft de aanwijzing, maar hij doet dat in dit soort situaties op verzoek, op aandringen van het Centraal Fonds. In dit geval meenden het WSW en het Centraal Fonds samen dat dit moest.

De heer **Groot**: Maar de minister is toch verantwoordelijk voor het Centraal Fonds en het ministerie beoordeelt toch ook de informatie die vanuit het Centraal Fonds komt?

De heer **Donner**: De minister is staatsrechtelijk verantwoordelijk voor het hele systeem. Daar is geen discussie over. Dat betekent niet dat de minister überhaupt fysiek in staat is om van al dit soort zaken kennis te nemen, nog afgezien van het feit dat de minister, zoals gezegd, hier een wettelijke toezichthouder heeft. Die heeft taken. Als die met het oordeel komt "vooralsnog denken wij dat het tot nul beperkt kan worden" stelt de minister daar niet een eigen oordeel voor in de plaats. De basis voor de hele zaak was een aanvraag van saneringssteun teneinde het Centraal Fonds in staat

te stellen, een plan van aanpak van de woningcorporatie te vragen. Dat was mede naar aanleiding van ...

De heer **Groot**: Het ministerie maakt dus geen eigen beoordeling van informatie die vanuit het CFV komt.

De heer **Donner**: Niet in dit soort zaken, waar het heel specifiek gaat om het overdragen van de zaak van de een naar de ander. Bij de Kamer was al bekend, zoals gezegd, dat er veel grotere verliezen waren. Hier ging het uitsluitend om de vraag: moet het saneringsfonds worden aangesproken? Dat de woningcorporatie daarover een ander oordeel heeft dan de toezichthouder, sluit ik niet uit. Formeel moet ik ...

De heer **Groot**: Maar de Kamer krijgt nu te horen dat er geen saneringssteun nodig is en dat de solvabiliteit van WSG op orde is, terwijl dat in beide gevallen bezijden de feitelijke waarheid is.

De heer **Donner**: In de eerste plaats zijn de bedragen die in het geding zijn niet primair de reden dat de Kamer wordt ingelicht, want de Staat is hier niet bij betrokken. Het gaat om gelden binnen het systeem zelf. Maar de Kamer is precies ingelicht over de situatie zoals die op dat moment was: vooralsnog wordt ervan uitgegaan dat het beperkt kan worden tot nul euro, maar dan moet er wel onmiddellijk gehandeld worden. Achteraf -- dan heb ik het over hetgeen na mijn ministerschap is gebeurd -- is het niet mogelijk gebleken om zaken af te stoten in de vaart waarmee men hoopte dat dat zou kunnen. Uit de stukken begrijp ik dat er nog in oktober 2012 een beslissing is genomen door het Centraal Fonds om 21 miljoen euro saneringssteun te geven. Dat zijn ook nog niet de bedragen die u noemt. Dat is inderdaad aan het eind vastgesteld, maar aan het begin, als je aan zoiets begint, ga je niet uit van het hoogste bedrag dat in het geding zou kunnen zijn. Je gaat uit van wat op dat moment de inschatting is; althans, als toezichthouder.

De heer **Groot**: Uiteindelijk is er naar verhouding naar WSG zelfs nog meer saneringssteun gegaan dan naar Vestia.

De heer **Donner**: Dat is best mogelijk, maar dat moet u dan uit het proces verklaren. Dat doet er niets aan af dat de mededeling op 2 december berustte op een inschatting van de toezichthouder zoals die op dat moment bestond en de minister heeft in dat opzicht geen eigen oordeel.

De **voorzitter**: Mevrouw Hachchi, u vervolgt.

Mevrouw **Hachchi**: De commissie heeft in de verhoren ook aandacht besteed aan woningcorporatie Rentree uit Deventer. De Tweede Kamer roept u, mijnheer Donner, in een aangenomen motie van november 2011 ertoe op om te bevorderen dat twee medeverantwoordelijke leden van de raad van toezicht van Rentree hun functie ter beschikking stellen. U stelt dat de trias politica ervan uitgaat dat de Kamer, de wetgever, niet oordeelt over personen. U ontraadt de motie, ik citeer, "uit het oogpunt van zelfbescherming van de Kamer". Waarom zou de Kamer zich niet mogen uitlaten over het functioneren van individuen?

De heer **Donner**: De Kamer is geen rechter. Dan dreigt het een veemgericht te worden. In dit geval dreigde dat ook. Het ging om twee personen die vlak voor het aftreden van de anderen waren aangetreden, bij wijze van overgang. Voor zover na te gaan was -- dat is achteraf ook gebleken -- waren zij volstrekt niet betrokken bij de besluitvorming die had plaatsgevonden en die in het geding was. De Kamer oordeelde hier dus op basis van een emotie. Zo oordeel je niet over mensen. Om die reden heb ik de motie ontraden en heb ik haar vervolgens ook niet uitgevoerd.

Mevrouw **Hachchi**: Maar is het niet zo dat er regelmatig moties worden ingediend over het disfunctioneren van individuen? Waarom zou dat in dit geval dan niet kunnen? Want staatsrechtelijk ... Ik heb het idee dat u zich daarop beroept ...

De heer **Donner**: U vraagt mij nu of het in andere gevallen wel kan.

Mevrouw **Hachchi**: Maar beroept u zich nu op het staatsrecht of niet?

De heer **Donner**: De Kamer neemt vele moties aan, maar de functie van de Kamer is om de regering te controleren en niet om te oordelen over personen.

Mevrouw **Hachchi**: Ik zou toch graag een helder beeld willen hebben van uw argumentatie. Beroept u zich op het staatsrecht en zegt u dat de Kamer geen rechter is, of was u van mening dat het in dit specifieke geval, het geval van Rentree, niet gepast was en dat de Kamer zich daarover niet zou kunnen uitspreken?

De heer **Donner**: Het ging mij er in het algemeen om, zoals u ook kunt lezen, dat de Kamer geen gerecht is dat oordeelt over fouten van mensen.

Mevrouw **Hachchi**: Waarop baseert u die uitspraak? Of is dat gewoon uw mening?

De heer **Donner**: Dat is mijn mening en mijn oordeel. Dat is mijn inzicht in de staatsrechtelijke verhoudingen. Ik denk dat het misgaat als de Kamer dat te veel doet en dat mensen dan onrecht wordt aangedaan.

Mevrouw **Hachchi**: U bent het wel met mij eens dat de Kamer staatsrechtelijk wel degelijk moties kan indienen over individuen.

De heer **Donner**: Ik weet niet hoe staatsrechtelijk ... Ik constateer dat de Kamer over veel dingen moties indient.

Mevrouw **Hachchi**: Uw voorganger, minister Van der Laan, heeft in het geval van het stoomschip Rotterdam van Woonbron wel gehoor gegeven aan een vergelijkbare Kamermotie, waarin hem verzocht werd om als minister te bewerkstelligen dat een raad van commissarissen aftrad. Wat vindt u daarvan?

De heer **Donner**: Ik kan mij heel wel voorstellen dat een minister, in dit geval minister Van der Laan, daar in de situatie van Woonbron om vraagt, los van de motie. Ik weet niet of dit een causaliteit aangeeft. Ik weet niet of hij het gedaan heeft vanwege de motie of dat hij dat meende vanwege de situatie. Idem dito zijn bij de zaak van WSG de bestuurder en vervolgens ook de commissarissen afgetreden. Dat had in die situatie ook mijn volle instemming.

Mevrouw **Hachchi**: Ook in dit geval?

De heer **Donner**: In deze situatie ging het mij om het oordeel dat de Kamer zich in de motie vormde over de betrokkenheid van twee commissarissen. Dat is niet de functie van de Kamer. Als je oordeelt over mensen, heb je als mens in ieder geval wederhoor te betrachten.

Mevrouw **Hachchi**: Maar ...

De heer **Donner**: De Kamer had dat hier niet gedaan. Daarom heb ik aangegeven: dit is niet wat de Kamer zou behoren te doen. Daarom heb ik de motie ook niet uitgevoerd.

Mevrouw **Hachchi**: Uw mening is helder, maar het is wel een verschil met de wijze waarop minister Van der Laan hiermee omgegaan is.

De heer **Donner**: Dat was onder andere omstandigheden. Wat Rentree betreft: de andere commissarissen zijn wel op aandringen van ik geloof ook de minister afgetreden, maar bij deze twee was daar geen aanleiding voor. Dat is ook nadien niet verder aan de orde geweest. Ik geloof dat minister Spies Rentree nog heeft benaderd. De commissarissen hebben aangegeven dat zij geen aanleiding zagen om hun ontslag in te dienen en daarmee was de zaak afgelopen.

Mevrouw **Hachchi**: Ik ga heel even terug naar uw positie daarin. U was dus van mening dat ingrijpen bij Rentree niet nodig was.

De heer **Donner**: Er is ingegrepen bij Rentree. Het ging heel specifiek om twee commissarissen die daar aangetreden waren vlak voordat de moeilijkheden ontstonden; althans, voordat de anderen aftraden. Zij waren volstrekt niet betrokken geweest bij de besluitvorming die mis was gegaan. Er bleek derhalve uit niets dat zij disfunctioneerden. Dat hele aspect heb ik de Kamer voor ogen gehouden. De Kamer heeft desondanks gemeend de motie te moeten aannemen, wat mij bevestigt in mijn mening.

Mevrouw **Hachchi**: Bij de indiening van dezelfde motie roept het Kamerlid Jansen de minister -- u dus -- op om alles te doen wat in zijn vermogen ligt om de nieuwe raad van toezicht van Rentree ertoe te bewegen, het verdampte geld terug te halen bij de persoon die dit probleem veroorzaakt heeft. Zoals gezegd, ontraadt u de motie, maar u zegt wel toe dat u zich zult verstaan met de raad van toezicht en dat u zult nagaan wat de mogelijkheden zijn om het geld terug te krijgen. Hoe hebt u invulling gegeven aan deze toezegging?

De heer **Donner**: Volgens mij is de corporatie hierover op ambtelijk niveau benaderd. Ik geloof zelfs -- dat zou ik niet weten; dat moet ik nagaan -- dat er ook nog een vordering is ingediend tegen de betrokkene, maar dat weet ik niet. Dat is in een aantal andere gevallen wel gedaan. Bij bijvoorbeeld WSG zijn er wel dergelijke vorderingen ingesteld.

Mevrouw **Hachchi**: Dus u hebt niet zelf contact opgenomen met de raad van toezicht.

De heer **Donner**: Nee.

Mevrouw **Hachchi**: Dat hebben uw ambtenaren gedaan. Was dat in uw periode?

De heer **Donner**: Dat neem ik aan, want deze zaak speelde in de zomer.

Mevrouw **Hachchi**: U weet het niet zeker. Het was wel een duidelijke toezegging die u als minister aan de Kamer hebt gedaan. U was dus niet meer betrokken bij ...

De heer **Donner**: Dan is die ook uitgevoerd.

Mevrouw **Hachchi**: Dan is die uitgevoerd.

De heer **Donner**: Ja, dan is die uitgevoerd.

Mevrouw **Hachchi**: Maar u was daar zelf niet bij betrokken.

De heer **Donner**: Nee. Ook daar heb je een ambtelijk apparaat voor, om tal van zaken die je aan de Kamer toezegt, uit te voeren. U kunt geen ministers meer vinden als zij alles zelf moeten doen.

Mevrouw **Hachchi**: Ik kan mij voorstellen dat je, als je als minister een toezegging doet aan de Kamer, er zelf bij betrokken blijft ...

De heer **Donner**: Nee.

Mevrouw **Hachchi**: Dat gebeurt dus niet altijd.

De heer **Donner**: Nee, het gebeurt bijna nooit.

Mevrouw **Hachchi**: Bijna nooit zelfs.

De heer **Donner**: Daar heb je een ambtelijk apparaat voor.

Mevrouw **Hachchi**: Hebt u er, in uw beleving, alles aan gedaan om deze toezegging na te komen?

De heer **Donner**: Ik kan het me niet meer herinneren, maar ik neem aan van wel.

Mevrouw **Hachchi**: U kunt het zich niet herinneren.

De heer **Donner**: Ik kan het me op dit moment niet herinneren.

Mevrouw **Hachchi**: U zegt aan de Kamer toe dat u er alles aan zult doen om ...

De heer **Donner**: Dat klopt. Ik heb u net aangegeven dat ik ervan uitga dat het dan uitgevoerd is.

Mevrouw **Hachchi**: Dus uw ambtenaren hebben er alles aan gedaan.

De heer **Donner**: Dat neem ik zonder meer ... Althans ... Nee, wat is toegezegd, namelijk de corporatie benaderen of er mogelijkheden zijn om het terug te vorderen. Dat is vervolgens verder geen zaak van de overheid. Er is dan bij de corporatie onder de aandacht gebracht of die mogelijkheid gezien is, maar het is verder de verantwoordelijkheid van de corporatie om een vordering in te stellen. Daar gaat de overheid niet over.

Mevrouw **Hachchi**: De Tweede Kamer ontvangt van uw opvolger, mevrouw Spies, op 22 december 2011 een brief waarin staat dat er op 19 december ambtelijk contact met Rentree heeft plaatsgevonden. Dat is dus na uw vertrek.

De heer **Donner**: Dan is het dus uitgevoerd. Het is niet zo dat het eerste wat mevrouw Spies deed -- dat was maandag -- een gang naar Rentree was.

Mevrouw **Hachchi**: Maar u hebt die toezegging aan de Kamer gedaan. Daar is pas wat mee gedaan na uw vertrek. Hoe moet ik dat met elkaar rijmen?

De heer **Donner**: Zoals ik aangaf, was dit bij de ambtenaren onder de aandacht. Zij zullen de corporatie daarover benaderd hebben. Ik begrijp uit die brief dat dat bevestigd is.

Mevrouw **Hachchi**: Dus het was niet zo dat u Rentree niet urgent genoeg vond.

De heer **Donner**: Nee, maar er speelden op dat moment tal van zaken.

Mevrouw **Hachchi**: Dus dit had niet uw prioriteit, om er zelf bij betrokken te blijven.

De heer **Donner**: Nee, dat gaf ik u al aan. Ik had ook nog een aantal andere onderwerpen in mijn dossier. Ik moest vrijwel permanent in de Kamer aanwezig zijn. Als u dan verwacht dat we ook nog alle corporaties in het land regelmatig afreizen ... Dat is niet zo.

Mevrouw **Hachchi**: Speelde bij uw prioriteiten of bij wat u aan uw ambtenaren overliet en wat niet ook nog mee dat uw vertrek naar de Raad van State aanstaande was?

De heer **Donner**: Ik weet niet in welke periode de motie over Rentree werd aangenomen.

Mevrouw **Hachchi**: Dat was in de periode december 2011.

De heer **Donner**: Ik had vanaf begin december het vermoeden dat de ministerraad mij zou voordragen als vicevoorzitter van de Raad van State. Toen heb ik wel prioriteiten moeten stellen ten aanzien van wat ik nog wel kon afdoen en wat ik niet meer kon afdoen. Uit het latere verslag begrijp ik dat de ambtenaren, zodra die druk weg was, Rentree hierover vrij snel benaderd hebben.

Mevrouw **Hachchi**: Met uw opvolger.

De heer **Donner**: Nee.

Mevrouw **Hachchi**: Nee, maar toen was uw opvolger er. Dat blijkt uit ons feitenonderzoek.

De heer **Donner**: Het viel uiteraard onder haar verantwoordelijkheid, maar u kunt het niet zo construeren, dat zij het pas deden omdat mijn opvolger daar opdracht toe had gegeven.

De **voorzitter**: Dank voor de vragen, mevrouw Hachchi. Het woord is aan collega Groot.

De heer **Groot**: Er was veel aan de hand in die tijd. Een van de onderwerpen was het toezicht. Daar zou ik u graag wat vragen over willen stellen. Om te beginnen: kunt u in het kort uw visie verwoorden op de reikwijdte van de ministeriële verantwoordelijkheid voor het functioneren van het stelsel van woningcorporaties?

De heer **Donner**: De minister is aanspreekbaar op het functioneren van het stelsel en heeft als onderdeel van de regering het vermogen om wijzigingen in het stelsel voor te stellen. Daar kan de Kamer hem dan ook op aanspreken. Dat is de verantwoordelijkheid. Als u vraagt of een minister betrokken is bij alle toezichthandelingen en alle feiten van toezicht, is het antwoord "nee".

De heer **Groot**: Valt het volkshuisvestelijk presteren van woningcorporaties ook onder de ministeriële verantwoordelijkheid?

De heer **Donner**: Het volkshuisvestelijk toezicht ligt volgens de wet bij de minister. Naar mijn mening hoort het ook bij de minister en de gemeente. Dat was een discussie, onder andere, in het wetsvoorstel dat ik naar de Kamer heb gestuurd, op basis van de voorstellen die minister Van der Laan daarvoor had voorbereid en naar de Raad van State had gestuurd. Onderdeel daarvan was het voorstel om ook het volkshuisvestelijk toezicht over te dragen aan een zelfstandig bestuursorgaan om dat daarover te laten oordelen. Ik meende dat dat niet juist was.

De heer **Groot**: Over de Herzieningswet komen we nog te spreken, maar eerst gaan wij nog even verder in op het volkshuisvestelijk presteren. Volgens artikel 33 van het BBSH heeft de bewindspersoon met de portefeuille Volkshuisvesting de wettelijke plicht zich jaarlijks een oordeel te vormen over de werkzaamheden van de toegelaten instellingen, dus de corporaties. Dat weet u?

De heer **Donner**: Ja. Dat oordeel werd dan ook meestal in een jaarlijkse brief aan de Kamer meegedeeld.

De heer **Groot**: Ja. Dan gaat het over de jaarlijkse individuele oordeelsbrieven over de woningcorporaties, over de uitgevoerde werkzaamheden. Maar de Algemene Rekenkamer heeft recent in een rapport geconcludeerd dat in die individuele oordeelsbrieven niets wordt gezegd over het functioneren en het maatschappelijk presteren van corporaties op vijf van de zes prestatievelden in het BBSH. Wist u dat er zo beperkt ...?

De heer **Donner**: Het heel specifieke functioneren en presteren van corporaties wat hun taak op het punt van huisvesting betreft, is veel meer een zaak van de afspraken die daarover met de gemeenten worden gemaakt. Die hebben er zicht op wat iedere corporatie toezegt en wat er dan opgeleverd wordt. Dat werkt vrij adequaat. Ik zie niet dat een minister daar nog weer centraal overheen moet gaan. Dat zou ook niet kunnen, want er is een grote variëteit aan afspraken die gemaakt worden tussen de gemeenten en 400 woningcorporaties. Derhalve zal het oordeel per definitie een meer globaal karakter hebben, zoals dat ook gegeven wordt aan de Kamer. Daar is de minister ook op aanspreekbaar. In de afzonderlijke oordelen over de corporaties zijn in de loop van de tijd een aantal punten genoemd. De financiën, de soliditeit, de solvabiliteit, maar ook de governance en andere aspecten komen daarin aan de orde.

De heer **Groot**: Natuurlijk is het logisch dat de gemeenten er ook iets van vinden, maar volgens artikel 33 van het BBSH moet de minister zich een oordeel vormen over het volkshuisvestelijk presteren van de corporaties. Als de oordeelsbrieven dan eigenlijk beperkt blijven, zoals de Rekenkamer constateert, tot één prestatieveld, namelijk de financiële continuïteit, en er niets gezegd wordt over de andere prestatievelden ...

De heer **Donner**: Op dat punt heeft de Rekenkamer het dan ook mis. Als u de individuele oordeelsbrieven leest, ziet u dat niet alleen de continuïteit aan de orde is, maar ook andere aspecten, zoals de governance. Er staat echter niet in wat de Rekenkamer denkt dat erin moet staan; althans, dat leid ik eruit af. Ik heb dat rapport ook bekeken. Het is meer een beschrijving van de ontwikkeling in de loop van de tijd en dan wordt er geponeerd dat het onvoldoende is, maar er valt niet uit af te leiden aan welk kader dat afgemeten wordt. De wet eist een oordeel van de minister. De minister geeft dat aan de Kamer. Ik constateer ook dat Kamer en minister het er al twintig jaar over eens zijn dat dat het oordeel is dat de wet vraagt. Dat is ook de reden waarom dat wel onderwerp is geweest van de wijzigingen zoals die zijn ingediend en de reden waarom ik meende dat dat niet naar een onafhankelijke autoriteit moest. Daarmee zou het namelijk ook uit handen van de gemeente en de Kamer zijn gehaald.

De heer **Groot**: Om kort te gaan: u deelt niet de conclusies die de Rekenkamer hierover trekt.

De heer **Donner**: Ik heb ook niet de indruk dat het conclusies zijn. Het is meer een stelling die niet verder geadstrueerd wordt. Hetzelfde onderwerp komt aan de orde in de studie van de heer Hoekstra naar aanleiding van Vestia. Daarin wordt aangegeven hoe het wellicht beter gedetailleerd zou kunnen worden en die geeft ook aan dat het, als het gaat om de prestaties van corporaties, primair bij de gemeenten ligt.

De heer **Groot**: Uw voorganger, minister Van der Laan, had het Centraal Fonds gevraagd, juist om invulling te geven aan artikel 33 van het BBSH, om

meer informatie te verschaffen over het maatschappelijk presteren van woningcorporaties, zodat de minister die kon gebruiken voor en verwerken in zijn oordeelsbrieven. Uiteraard is de minister ook verantwoordelijk voor het functioneren van het Centraal Fonds. De Algemene Rekenkamer concludeert dat er in de periode van Van der Laan wel invulling is gegeven aan de wettelijke taak om een oordeel te vormen over het functioneren van woningcorporaties. U draait die extra informatievoorziening vanuit het Centraal Fonds weer terug. Waarom deed u dat?

De heer **Donner**: Mede vanwege het voorstel van herziening dat ik in de Kamer had gedaan. Ik meende dat dat niet bij het Centraal Fonds hoorde, omdat dit voorwerp zou moeten zijn van discussie op gemeentelijk niveau en met het Rijk. Dat in het jaar dat ik daarvoor verantwoordelijk ben geweest, de totale prestaties minder aan de orde zijn gekomen, is vanwege de bijzondere omstandigheid dat in dat jaar, ook al iets eerder en ook daarna, de hele woningmarkt en bouwmarkt stillagen vanwege de crisis. Dat is de reden waarom ik in dat jaar gelukkig ook niet bij allerlei verwickelingen rond woningcorporaties betrokken ben geweest: omdat er bijster weinig gedaan werd. Dat was de grootste zorg, ook in de Kamer.

De heer **Groot**: Maar nog even terug naar de oordeelsbrieven. Als de informatie over het functioneren van de woningcorporaties meer vanuit het CFV komt, hoe kunt u zich dan nog een beeld vormen van wat woningcorporaties presteren?

De heer **Donner**: Dat is beperkt en dat was de reden ...

De heer **Groot**: Dat is beperkt.

De heer **Donner**: Dat was het systeem zoals de wetgever dat had opgezet onder de oude Woningwet. Dat was de reden dat ik met voorstellen kwam om dat te herzien. Er waren ook op dat terrein ...

De heer **Groot**: De wet schrijft voor dat de minister zich een oordeel vormt over het functioneren van woningcorporaties. Als je de informatie daarover niet krijgt of niet hebt, want het ministerie had die capaciteit ook niet, waar baseert u dan uw oordeel op?

De heer **Donner**: De minister heeft dat oordeel iedere keer gegeven. Dat oordeel berust op het beeld dat hij krijgt van de periodieke visitaties van de woningcorporaties -- eens in de vier jaar werden alle corporaties gevisiteerd - - en het beeld dat hij krijgt van overleg bij de gemeente. Ik had ook een beeld van de wijze waarop woningcorporaties betrokken waren bij de heel reële problemen in bijvoorbeeld Rotterdam-Zuid, die aan de orde kwamen. Daarin constateerde je dat men ook op dat terrein zijn verantwoordelijkheden waarmaakte. Je hebt derhalve een veel gedetailleerder beeld, gebaseerd op tal van bronnen. Je kunt daarover dus heel wel een oordeel krijgen, maar het eerste oordeel daarover ligt bij gemeenten, want díé hebben zicht op wat woningcorporaties doen.

De heer **Groot**: De heer Van Giessen zei dat het volgens een piepsysteem werkte: als er niet geklaagd werd, ging het blijkbaar goed.

De heer **Donner**: En ik zeg niet anders. Inderdaad. Dat is de verantwoordelijkheid van gemeenten. De gemeenten weten dat en worden er ook op gewezen dat dat hun taak is. Gemeenten handelen ook op basis van aanbiedingen van woningcorporaties. Gemeenten zijn derhalve in eerste instantie ook degene die een woningcorporatie erop aan zullen spreken. Ik zie niet waar het Rijk andere dan globale oordelen kan hebben. Die werden de Kamer geboden, over de totalen die geproduceerd werden. Soms waren er beelden van nevenactiviteiten die niet waren toegestaan.

De heer **Groot**: We hebben verschillende malen gezien dat interne toezichthouders zich beroepen op de oordeelsbrieven en zeggen: het gaat toch goed? Ik begrijp van u dat die oordeelsbrieven zeer globale oordelen zijn op basis van een piepsysteem.

De heer **Donner**: Nee, de oordeelsbrieven ... Nu haalt u twee dingen door elkaar. Als er in dit soort zaken intern een beroep werd gedaan op de oordeelsbrief, was dat vooral vanwege de financiële aspecten. Die kwamen per corporatie grondig aan de orde in de brief op basis van de informatie die ik van het Centraal Fonds kreeg. In het licht van mijn ervaring bij de WSG-zaak heb ik op een gegeven moment aangegeven dat het continuïteitsoordeel beter geschrapt kon worden omdat dat berustte op een systeem van T-1, T-2 waardoor men ook extern -- in dat geval waren het de gemeente en de provincie -- op het verkeerde been gezet kon worden ten aanzien van het moment waarop dat oordeel gold. Het is immers geen realtime oordeel, maar een oordeel op basis van een jaarverslag over een voorgaand jaar en een oordeel dat gemaakt wordt over de solvabiliteit die daaruit voortvloeit en de continuïteit. In dat geval kreeg ik bericht dat dat verwarring opleverde. Om die reden heb ik op dat punt gezegd: laten wij dat nu niet doen, in afwachting van de herziening van de wet waardoor het systeem anders zou gaan werken.

De heer **Groot**: Daar komen we zo op. Kortom: de minister is verantwoordelijk voor het volkshuisvestelijk presteren van woningcorporaties, maar dat is op basis van globale informatie op basis van visitaties eens in de vier jaar.

De heer **Donner**: Hij is ervoor verantwoordelijk dat het systeem functioneert zoals de wetgever dat heeft beoogd. Op dit punt heeft de verantwoordelijkheid steeds primair bij de gemeenten gelegen. Dat is ook de verandering geweest. Aanvankelijk lag het geheel bij gemeenten. Vervolgens is het bij de wetwijziging van ...

De heer **Groot**: ... naar het Rijk gegaan.

De heer **Donner**: ... is de globale verantwoordelijkheid naar de minister gegaan, zodat hij er ook op aanspreekbaar was als er zaken misgingen. Daarmee werd het presteren echter niet primair de verantwoordelijkheid van de rijksoverheid. Die verantwoordelijkheid is bij de gemeenten gebleven en ik

meen dat dat de juiste keuze is geweest. De Kamer is daar twintig jaar mee akkoord gegaan.

De **voorzitter**: De heer Mulder heeft een aanvullende vraag.

De heer **Mulder**: Mijnheer Donner, u zei: eigenlijk moeten gemeenten beoordelen of een corporatie goed presteert. Collega Groot zei het al: er was sprake van een piepsysteem. De gemeentes hebben maar één keer bij de minister geklaagd dat er iets niet goed ging. Op lokaal niveau blijkt dat er nog niet in de helft van het aantal gevallen prestatieafspraken worden gemaakt. Visitaties zijn niet verplicht. U zei: dat was het systeem. That's it.

De heer **Donner**: Dat was ook de reden dat er een herzieningswet lag om het toezicht aan te scherpen. Als je aantreedt als minister, heb je echter te maken met het systeem zoals het is gegroeid in de loop van de tijd. Ik constateer wel -- dat was onderdeel van de wetsvoorstellen -- dat corporaties in dezen beperkt zouden worden tot de gemeenten. Daarmee is de gemeente, als het gaat om de vraag wat corporaties presteren op het terrein van bouw, de meest geëigende autoriteit om dat te beoordelen. Als minister zul je op dat punt afgaan op de geluiden die je hoort, naast die periodieke visitaties ...

De heer **Mulder**: Begrijp ik nu goed dat u dat piepsysteem niet goed vond en dat er daarom een nieuwe wet kwam, om dat op te lossen?

De heer **Donner**: Het hele toezicht, ook zoals de heer Van der Laan dat aangetroffen had toen hij minister werd, werd in de wet anders opgezet. Ik heb daar een aantal wijzigingen in aangebracht, maar ik heb in beginsel die wet gewoon voortgezet. Kortom: het toezicht was voorwerp van wijziging in de wet. In een rechtsstaat ben je als minister gehouden om uit te gaan van het systeem zoals de wet dat opgezet heeft. Dat was in dit geval: het Rijk op afstand.

De heer **Mulder**: Begrijp ik goed dat u zegt dat het piepsysteem niet ideaal was en dat u daarom kwam met een wetswijziging om dat te veranderen opdat het systeem wel zou werken?

De heer **Donner**: Het hele toezicht was niet ideaal. Dat was een van de belangrijke redenen om te komen tot herziening van de wet. Maar zolang die wet niet is aanvaard, ben je gehouden aan de oude wet.

De heer **Mulder**: Ja, en in die oude wet -- collega Groot citeerde artikel 33 van het BBSH al -- staat dat de minister zich jaarlijks voor 1 december een oordeel vormt over de werkzaamheden van toegelaten instellingen. Vond u zelf dat u daartoe in staat was?

De heer **Donner**: De minister vormde zich dat oordeel ook, onder andere op basis van de individuele oordeelsbrieven en van de beelden die hij kreeg van gemeenten en andere bronnen, zoals ik zei.

De heer **Mulder**: En u vond dat u, met de beelden die u kreeg op basis van allerlei bronnen, artikel 33 van het BBSH goed kon invullen.

De heer **Donner**: Nee, ik meende -- dat was ook het oordeel van minister Van der Laan geweest -- dat je daar niet voldoende toezicht op kon uitoefenen en dat de wet derhalve gewijzigd moest worden op dit punt. Dat was dan ook het voorwerp van het voorstel om de wet te wijzigen.

De heer **Mulder**: Dus als deze wetswijziging doorgang had gehad, was het allemaal goed gekomen.

De heer **Donner**: Dan was het toezicht op een andere wijze opgezet. Of het allemaal goed gekomen was, daar zijn wij in deze wereld nooit zeker van.

De heer **Mulder**: U zei dat u een globaal beeld had. Is dat voldoende voor een minister om de systeemverantwoordelijke te zijn?

De heer **Donner**: Enerzijds heb je de individuele oordeelsbrieven per corporatie. Anderzijds heb je het globale beeld en vorm je je een oordeel over hoe de sector functioneert. Het oordeel dat geleidelijk gegroeid was op het punt van zowel het toezicht als het volkshuisvestelijk presteren, was geëvolueerd. Dat was al sinds vijf jaar aan het evolueren, met betrekking tot de wijze waarop nevenactiviteiten verricht konden worden en de wijze waarop corporaties betrokken waren bij stadsvernieuwing en wijkvernieuwing. Die evolutie heeft eigenlijk plaatsgevonden vanaf 2002. Juist omdat die evolutie plaatsvond en omdat ik verwachtte dat er een veel verdergaande evolutie zou plaatsvinden omdat de hele woningmarkt en bouwmarkt aan het veranderen waren, vond ik dat dit bij uitstek een kwestie was waarvoor je politiek verantwoordelijk moest zijn, ook als het ging om het toezicht. Dat moest je niet overlaten aan een zelfstandig bestuursorgaan dat alleen maar via algemene regels daarop aangesproken kon worden.

De heer **Mulder**: U zei ook dat u het niet eens was met de Algemene Rekenkamer omdat er eigenlijk geen kader was om te toetsen of het volkshuisvestelijk op orde was. Is dat nu juist niet het probleem, dat er geen kader is?

De heer **Donner**: Nee, ik zeg niet dat ik het er niet mee eens ben. U presenteert het rapport van de Rekenkamer als een conclusie. Ik constateer gewoon dat de Rekenkamer in het stuk zelf niet aangeeft wat het kader is waarop zij beoordelen of het voldoende of onvoldoende was. Dat is derhalve hetzelfde probleem. De Rekenkamer stelt dat het onvoldoende is geweest, maar dat is een stelling.

De heer **Mulder**: Ik krijg de indruk dat u het eigenlijk wel plezierig vindt om die corporaties een beetje op afstand te houden. Je zou er maar verantwoordelijk voor zijn! Klopt dat?

De heer **Donner**: Ik denk inderdaad -- dat was mijn totale beeld van het systeem -- dat de keuze die de wetgever heeft gemaakt in de jaren 1994-1995 met de bruteringsoperatie en vervolgens met de nieuwe Woningwet,

was dat de hele sector op afstand geplaatst zou worden. De overheid moest daarbij juist niet opnieuw middenin de beslissingen zitten, want de vorige enquête over de hele woningbouwsector ging nu juist over alle fraudes en problemen die ontstaan waren door een veel te grote betrokkenheid van de overheid daarbij.

De heer **Mulder**: En dan zit artikel 33 van het BBSH u als minister daarbij een beetje in de weg.

De heer **Donner**: Nee, dat gaf nu precies aan waar het om ging: als minister heb je je een oordeel te vormen over het functioneren. De Kamer heeft dat ook voortdurend met de minister gewisseld. Daarin is geen ander standpunt ingenomen. Dat er iets anders nodig was, was duidelijk. Dat is de reden dat er een herziening van de wet lag.

De **voorzitter**: Dank voor de vragen, mijnheer Mulder. Voor uw informatie, mijnheer Donner: in artikel 33 van het BBSH, die grondwet voor corporaties, staat niets over een rol voor gemeenten.

De heer **Donner**: Dat klopt. Het is een globale bepaling dat de minister zelf zich een oordeel vormt over het presteren van de sector. Zoals aangegeven, deed de minister dat en meldde hij dat aan de Kamer.

De **voorzitter**: We gaan globaal naar de heer Groot.

De heer **Groot**: Nou, niet globaal, want ik zou het specifiek willen hebben over het integriteitstoezicht. Welke verantwoordelijkheid draagt de minister voor het toezicht op de integriteit van de woningcorporaties?

De heer **Donner**: Het was een onderdeel dat voortdurend door het Centraal Fonds in de berichtgeving is meegenomen. Het Centraal Fonds heeft er regelmatig aandacht aan besteed. Het is ook voorwerp geweest van meer specifieke onderzoeken. Met name minister Van der Laan heeft daar nader onderzoek naar laten doen ten aanzien van de algemene hypothetische

vraag wat de potentiële zwakke plekken in het systeem zijn. Daarnaast was er een onderzoek door het Centraal Fonds over de beelden die wij hadden.

De heer **Groot**: Ik vroeg naar de verantwoordelijkheid van de minister voor de integriteit van woningcorporaties.

De heer **Donner**: De minister is in dit systeem niet verantwoordelijk voor de individuele integriteit per corporatie. Daarvoor zijn de eigen organen verantwoordelijk.

De heer **Groot**: En wel voor de integriteit van het stelsel als ...

De heer **Donner**: De minister is aanspreekbaar op het functioneren van het stelsel als geheel. Als integriteit daarin een wezenlijk punt is, is het eventueel aan de minister om voorstellen op dat punt te doen.

De heer **Groot**: Hoe was dat toezicht op de integriteit op stelselniveau georganiseerd?

De heer **Donner**: Het berustte onder andere op de onderzoeken die het Centraal Fonds regelmatig deed op basis van de stukken en eventueel op basis van andere informatie. Daarnaast was er een meldpunt bij het departement waar punten concreet konden worden aangebracht.

De heer **Groot**: U zei al dat minister Van der Laan er onderzoeken naar heeft gestart. Hij heeft ook dat meldpunt ingesteld. Dat deed de heer Van der Laan niet zonder reden. Hij heeft hier tegenover de commissie verklaard dat er met het toezicht op de integriteit heel veel mis was. Hij zei: intensivering is een verkeerde term in dit verband; het moet fundamenteel anders; het integriteitstoezicht moet echt helemaal op de schop. Die intensivering of die radicale koerswijziging die minister Van der Laan heeft ingezet, hebt u weer beëindigd. Waarom deed u dat?

De heer **Donner**: De voorstellen van minister Van der Laan zijn verwerkt in het wetsvoorstel dat hij bij de Raad van State aanhangig heeft gemaakt en dat ik vervolgens naar de Kamer heb doorgestuurd. Daarnaast had minister Van der Laan om een aantal gerichte onderzoeken gevraagd. De resultaten daarvan heb ik in ontvangst genomen en die heb ik op 3 mei met een brief naar de Kamer gestuurd, samen met mijn conclusie op basis van die onderzoeken. Mijn conclusie was dat er binnen het stelsel zoals het toen was, geen reden was tot nadere maatregelen, mede omdat er in het wetsvoorstel, dat in diezelfde week, geloof ik, bij de Kamer is ingediend, voorstellen werden gedaan op dit punt, ook wat betreft de aansprakelijkheid van de toezichthouder, althans van de raden van commissarissen of de raden van toezicht.

De heer **Groot**: De Herzieningswet liep nog en moest nog helemaal behandeld worden. In de tussentijd zei u dan toch: dit alles is voor mij aanleiding om te besluiten de tijdelijke intensivering van het toezicht op de integriteit van corporaties, die in april 2009 is gestart, te beëindigen.

De heer **Donner**: Ja, omdat er, zoals uit de rapporten bleek, langs die lijn niet meer te behalen viel dan wat je zou moeten behalen door de regels te wijzigen in de wet. Dat is ook de reden dat ik dat aan de Kamer heb gemeld. Dat zou een aansporing kunnen zijn om die wet snel te behandelen.

De heer **Groot**: Op die onderzoeken komen we zo meteen nog terug. Hebt u over de beëindiging van de intensivering van het toezicht op de integriteit nog overleg gevoerd met uw collega's van Justitie en Financiën?

De heer **Donner**: Niet dat ik weet. Zeker de onderzoeken zoals ze er lagen, gaven daar geen aanleiding toe, want daarin werd nu juist geconstateerd dat er wat dit betreft geen wezenlijke structurele punten waren, bijvoorbeeld dat de sector crimineel was gepenetreerd.

De heer **Groot**: Nou ja, bij dat meldpunt op het ministerie waren in twee jaar tijd 406 meldingen binnengekomen, waarvan 200 over fraude. Dat zijn toch

enorme aantallen? Die wijzen toch niet in de richting van "laten we de intensivering van het toezicht op de integriteit maar beëindigen"?

De heer **Donner**: In het eerste jaar waren de meldingen in die aantallen binnengekomen. In dezelfde tabel ziet u dat het in daaropvolgende jaren snel afnam. Aan een aantal zaken is een vervolg gegeven door ze door te geven aan het Openbaar Ministerie. Uit dat verloop kun je ook vaststellen dat de aantallen na de eerste golf afnamen. Wil je effectief kunnen optreden, dan zul je op een aantal punten de verplichtingen scherper moeten maken. Mijn algemene benadering van de sector was primair dat dit soort zaken door de ondernemingen zelf zouden moeten worden opgepakt. Dat is ook de reden dat ik in het voorstel van wet de bepalingen over de aansprakelijkheid van de raden van toezicht aangescherpt heb.

De heer **Groot**: U schrijft ook dat het nu aan de sector, de individuele corporaties en interne toezichthouders is om die ingezette ontwikkeling naar een groter integriteitsbewustzijn en integer handelen voort te zetten. Was het vertrouwen in de sector wel gerechtvaardigd, naar uw opvatting?

De heer **Donner**: Dat was op dat moment niet gerechtvaardigd. Althans, het was wel gerechtvaardigd in die zin dat je constateerde -- dat was ook de bevinding van het Centraal Fonds -- dat de zaak in de loop van de jaren opgepakt was, zij het nog steeds niet voldoende.

De heer **Groot**: Zij het nog steeds niet voldoende.

De heer **Donner**: Dat was ook de reden dat er in het wetsvoorstel zoals dat ingediend werd, een mogelijkheid van algemeenverbindendverklaring was opgenomen ten aanzien van ...

De heer **Groot**: De governancecodes.

De heer **Donner**: ... de regels zoals die bevonden werden door de vereniging.

De heer **Groot**: Maar is het dan verstandig om vooruitlopend op een wet die nog helemaal behandeld moet worden, die nog door de Eerste Kamer moet, alvast de intensivering van het integriteitstoezicht te beëindigen?

De heer **Donner**: De integriteit ... Het onderzoek was gewoon een gericht onderzoek naar de situatie. Dat was er geweest. Vervolgens gaat het om de handhaving van wat er is. Als je dat wilt veranderen, zul je eerst de regels moeten veranderen die je kunt handhaven. Dat zat in het wetsvoorstel. Bij aanscherping op dit punt ben je derhalve aangewezen op de manier waarop dit in de sector wordt opgepakt. Dat was, ook blijktens het onderzoek van het Centraal Fonds, het geval. Ik heb gebruikgemaakt van "de riemen" die ik op dat moment had om de aanscherping te regelen.

De heer **Groot**: Even terug naar dat onderzoek. Er is een rapport gekomen van INTRAVAL. Dat onderzoek is ingesteld door minister Van der Laan. Dat is een preventieve doorlichting van de corporatiesector op criminele gevoeligheid. In dat rapport komen een aantal schokkende conclusies naar voren. Er blijkt een behoorlijk aantal personen te werken die voor financieel-economische delicten zijn vervolgd. Er blijken een heleboel ABC-constructies te zijn gehanteerd bij transacties met vastgoed; dat gebeurde namelijk in 48% van al die transacties. Ondanks de conclusies van dit rapport besluit u om niet verder te gaan graven in de sector, om niet verder te onderzoeken wat er in de sector aan de hand is.

De heer **Donner**: Dit rapport gaf nu juist dat beeld. Als je vervolgens wat wilt doen aan hetgeen u noemt, dus personen met een bepaald verleden die in functie van het toezicht komen, zul je in de wet moeten bepalen dat die niet benoembaar zijn. Daar heb je een wetswijziging voor nodig; vandaar dat verwezen werd naar de herziening van de Woningwet. Hetzelfde geldt voor andere punten die u noemde. Voor hoe je de ABC-constructies kon aanpakken, was er een andere lijn van aanpak die ik als minister van Justitie begonnen was. Ook daarvoor geldt: als je dat wilt verbieden, zul je dat eerst

in de wet moeten doen. Daarom moet je eerst de wet wijzigen. Je kunt niet als minister maar verordonneren dat dit en dit en dit niet mag.

De heer **Groot**: Toch signaleert het rapport van INTRAVAL heel veel inherente kwetsbaarheden in de volkshuisvestingssector. We hebben het over hybride organisaties, het ontbreken van een derde laag van aandeelhouders, waardoor bestuurders relatief veel macht hebben, er is geen tucht van de markt vanwege de borgingsfuncties, er is sprake van heel veel ondoorzichtige verbindingen met nevenactiviteiten, er zijn heel veel schimmige bv's. INTRAVAL concludeert dat een scherp integriteitsbeleid nodig blijft en benadrukt de noodzaak om verder onderzoek te doen, om dieper te graven naar bijvoorbeeld ABC-constructies in verbindingen. Daar hebben ze nog onvoldoende zicht op. Dat willen ze graag verder uitzoeken. En u zegt: we stoppen met de intensivering van ...

De heer **Donner**: Wat u nu noemt, is een rapport dat een theoretisch onderzoek doet naar de kwetsbaarheden binnen de sector. Dat berust dus niet op wat men aantreft, maar op wat potentieel mogelijkheden zijn. Het andere onderzoek dat ik toen naar de Kamer heb gestuurd, was het onderzoek van het Centraal Fonds met betrekking tot de wijze waarop dit leefde binnen de woningcorporaties. Maar dit zijn onderzoeken die ook voor andere sectoren gedaan zijn, zoals voor de vleessector, meen ik mij te herinneren uit mijn tijd. Het onderzoek betreft de potentiële kwetsbaarheden in de sector. Het rapport komt inderdaad ook met een groot aantal potentiële kwetsbaarheden. Vervolgens ...

De heer **Groot**: Het zijn niet alleen potentiële kwetsbaarheden. Men neemt ook een heleboel ABC-constructies waar, waarbij er waardeinstijgingen van meer dan 10% optreden binnen 200 dagen. Men heeft dus ook wel een aantal concrete fraudesignalen in het vizier. Die wil men graag verder uitzoeken.

De heer **Donner**: Als je daartegen wilt optreden, zul je dat binnen de regels moeten doen. Het financieel belang wordt behartigd door de organen van de

woningcorporaties -- dat was de opzet die de wetgever gekozen had -- of er moet fraude in het spel zijn. Dat is bij ABC-constructies niet per definitie het geval; het Openbaar Ministerie zal daar derhalve maar heel moeizaam tegen kunnen optreden. Wat je daartegen wilt doen, vereist wetgeving. Dat was ook mijn oordeel. Die wet ligt er nu. "Laten wij in het kader van de bespreking van de wet dit probleem bespreken"; dat was mijn oproep aan de Kamer.

De heer **Groot**: Natuurlijk is wetgeving nodig, maar er is ook veel spitwerk nodig. Minister Van der Laan begint daar voortvarend mee, zet onderzoeken uit, onder andere bij het Centraal Fonds en INTRAVAL. U haalt daar weer een streep door, in de zin van: het is nu wel weer genoeg geweest.

De heer **Donner**: Ik heb daar geen streep door gehaald. Ik heb de rapporten in ontvangst genomen. U zult zien dat bij ieder rapport dat je krijgt, de suggestie zal zijn om verder onderzoek te doen. Dat is inherent aan dit soort onderzoeken. Op basis van die resultaten meende ik -- dat heb ik ook met de Kamer gewisseld -- dat deze intensivering toen niet meer mogelijk was. Bij mijn weten is de Kamer zelfs niet op deze brief teruggekomen.

De heer **Groot**: Wij hebben in ieder geval in ons inwerkprogramma een doorkijk in die hele studie gehad. Daaruit komt het beeld naar voren dat het een heel kwetsbare sector is. Er zijn heel veel integriteitsrisico's. Hier wordt veel te weinig onderzoek naar gedaan. Hier schiet de opsporing echt tekort.

De heer **Donner**: Alle stukken lagen openbaar bij de Kamer. Het kan best zijn dat u nu op die basis tot een ander oordeel komt, maar ook dan is de enige conclusie die je kunt trekken: willen wij iets doen aan wat er daadwerkelijk gebeurt, dan zullen op een aantal punten de regels aangescherpt moeten worden. Dat was de teneur van de brief die ik naar de Kamer stuurde. Veel anders kon ik op dat moment niet doen.

De heer **Groot**: De teneur die is blijven hangen, is dat de intensivering van het integriteitstoezicht op een laag pitje wordt gezet, en dat bij wijze van spreken bij Vestia de vlag uit kan.

De heer **Donner**: Dat is dan het beeld dat u nu wenst te geven. Dat is niet het beeld dat de Kamer heeft gehad, want zij is zelfs niet op deze rapporten teruggekomen.

De heer **Groot**: Dat is dan de verantwoordelijkheid van de Kamer, maar de minister heeft natuurlijk ook een eigen verantwoordelijkheid.

De heer **Donner**: De minister heeft aangegeven wat zijn oordeel is op basis van deze rapporten. De Kamer is er om dat oordeel te controleren. Ik constateer dat de Kamer het op dat moment met de minister eens was en dat de Kamer toen in ieder geval inzag dat, als je hierop wilde terugkomen, dat moest gebeuren in het kader van de discussie over de wet. Ik weet niet of dat het geval is, want dat heeft zich verder aan mijn waarneming onttrokken.

De heer **Groot**: Behalve het rapport van INTRAVAL zijn er meer indicaties dat de integriteitsrisico's in de corporatiesector groot zijn. Zo start de Belastingdienst in oktober een groot onderzoek naar fraude binnen woningcorporaties. In december 2011 inventariseert de Volkskrant dat er in zes jaar tijd ruim 30 miljoen is verduisterd door corporatiebestuurders en dat er door onverantwoord gedrag 300 miljoen aan schade is aangericht. Waren dit soort signalen bij u bekend?

De heer **Donner**: Nee, maar alleen al vanwege de tijdstippen die u noemt, neem ik aan dat de uitkomst van het rapport van de Belastingdienst na mijn vertrek als minister was. Voor die tijd waren er uiteraard vele zaken zoals WSG, waar het beeld was dat daar niet-juiste handelingen gepleegd waren. Dat was ook reden voor de corporatie om de oude bestuurder erop aan te spreken en het verzoek van vervolging te doen. Die zaak speelde; mee eens. Dat was de reden dat de wet op het punt van het toezicht bijgesteld zou moeten worden, zoals minister Van der Laan al aangegeven had.

De heer **Groot**: Maar dit soort signalen was geen aanleiding om vooruitlopend op de wetswijziging meer aandacht te geven aan het integriteitstoezicht.

De heer **Donner**: U gaf de signalen aan. In september -- ik weet niet welke datum -- zijn er signalen in de Volkskrant. In ieder geval waren de uitkomsten van dat onderzoek van de Belastingdienst mij niet bekend in mijn tijd als minister.

De **voorzitter**: Mijnheer Mulder, u vervolgt.

De heer **Mulder**: Mijnheer Donner, een ding blijft erg jeuken. Minister Van der Laan intensificeert het toezicht op de integriteit. Er ligt een rapport met potentiële gevaren. Rochdale en Vestia moeten dan nog komen; daar zou fraude aan de hand zijn. En u doet zo ... U draait de intensivering terug. Als je hiernaar kijkt, denk je toch: waarom doet de minister dat?

De heer **Donner**: Dan moet u kijken wat minister Van der Laan gedaan had. Hij had heel gericht om onderzoeken gevraagd. Dat had hij als intensivering aangegeven. Voor het overige liepen de verschillende zaken door. Het Centraal Fonds ging gewoon door met woningcorporaties erop doorlichten als men dat zag. Maar andere instrumenten van intensivering waren er niet. De minister heeft geen bevoegdheden om bij bedrijven naar binnen te gaan. Als daaraan behoefte is, moet dat eerst in de wet geregeld worden.

De heer **Mulder**: Maar minister Van der Laan intensificeerde wel. Dat roept de vraag op of minister Donner dan wat naïefer is dan minister Van der Laan. Of wilde hij juist zijn handen ervanaf halen? Waar zit dat in?

De heer **Donner**: De enige intensivering zou dan geweest zijn: meer geld uitgeven aan meer onderzoek, maar geen praktische effecten daarvan. Natuurlijk kun je altijd het beeld scheppen van "ik intensificeer, ik geef meer geld uit", maar in die jaren moest overal bezuinigd worden als het niet effectief en rendabel was. Dat was ook een wens van de Kamer. Ik heb ...

De heer **Mulder**: Dus u was de dupe van de bezuinigingsdrift.

De heer **Donner**: Nee, het was geen bezuinigingsdrift. U moet niet proberen alles onmiddellijk te vertalen. Ik heb heel concreet aangegeven dat de intensivering in een aantal onderzoeken zat. De resultaten van die onderzoeken waren mij bekend en die heb ik aan de Kamer voorgelegd met mijn oordeel dat de uitkomst van die rapporten geen aanleiding was om op dit punt verder te gaan, omdat dit een onderwerp was om bij de wetwijziging te bespreken. De Kamer is, zo blijkt uit het feit dat men niet teruggekomen is op die brief -- althans, ik geloof ook niet dat u dat gevonden hebt -- kennelijk niet tot een ander oordeel gekomen. Zo werkt het in een democratie.

De **voorzitter**: U vervolgt, mijnheer Mulder.

De heer **Mulder**: We komen bij het volkshuisvestelijk toezicht en de rechtmatigheid daarvan. Een onderdeel van het volkshuisvestelijk toezicht is ook dat op het ministerie werd gekeken of nevenactiviteiten rechtmatig waren, dat wil zeggen of zij binnen de wet- en regelgeving pasten. Hiervoor bestond of bestaat binnen het ministerie een zogeheten toetsgroep, die adviseerde of een nevenactiviteit wel of niet mocht. Hoe zag u uw ministeriële verantwoordelijkheid voor het rechtmatigheidstoezicht op nevenactiviteiten?

De heer **Donner**: Zoals de wet die aan de minister heeft opgedragen, namelijk dat er voorafgaande toestemming moet zijn bij bepaalde nevenactiviteiten. De wet omschrijft de nevenactiviteiten op dat punt. Geleidelijk aan was dat minder scherp geworden, reden waarom onderdeel van de voorstellen tot wetwijziging was om op dat punt scherper te zijn.

De heer **Mulder**: Op de wet en de vraag of die wet scherper is, komen we nog. Wist u van het bestaan van de toetsgroep?

De heer **Donner**: Ik wist dat er getoetst werd. Maar alweer: in de periode dat ik er zat, viel er bijster weinig te toetsen, want de activiteiten lagen vrijwel stil. Dat was de grote zorg. Ik meen wel dat ik op het eind, op 2 december, Vestia een aanwijzing heb gegeven dat de betrokkenheid bij het project MediMall buiten het kader van de wet viel.

De heer **Mulder**: Dus u wist dat er werd getoetst. Zag u ook alle adviezen van de toetsgroep?

De heer **Donner**: Nee.

De heer **Mulder**: Kreeg u vaak casussen voorgelegd van nevenactiviteiten die woningcorporaties voornemens waren te doen?

De heer **Donner**: Nee. Zoals gezegd, kreeg ik er bijster weinig omdat er in die tijd helemaal niet gebouwd werd.

De heer **Mulder**: Bijster weinig of weinig? Of kunt u zich niet herinneren ...?

De heer **Donner**: Dat weet ik niet van het departement. Een van de belangrijkste zaken die speelden, was MediMall. De andere zaken en beslissingen zijn buiten mijn periode gevallen.

De heer **Mulder**: Dus van MediMall wist u. MediMall is een project van Vestia bij het Maasstad Ziekenhuis in Rotterdam.

De heer **Donner**: Ja, dat was in Rotterdam. Men wilde bij het ziekenhuis een groot project met apotheken en andere zaken ontwikkelen. Daarover is een scherpe discussie geweest of dit terecht was of niet. Uiteindelijk is daarover een aanwijzing gegeven dat dit niet viel onder de toegelaten nevenactiviteiten.

De heer **Mulder**: Ik kom zo op die aanwijzing. De enige nevenactiviteit waarvan u wist of die u zich kan herinneren was deze MediMall.

De heer **Donner**: Ik geloof het wel, ja. Ik kan mij geen andere herinneren.

De heer **Mulder**: Dat kan.

De heer **Donner**: Ik kan me ook niet herinneren dat er überhaupt iets speelde in de tijd dat ik minister was, althans op het punt van het bouwen.

De heer **Mulder**: Dat is wel een heel gevaarlijke, "Ik kan me überhaupt niet herinneren dat er iets speelde in de tijd dat ik minister was".

De heer **Donner**: Ik bedoel dat de bouw stillag en dat dat de grootste zorg was. Als er al gebouwd werd, was men in beginsel geneigd dat niet te veel te frustreren.

De heer **Mulder**: Een deel van de nevenactiviteiten blijkt tegen de regels te zijn, volgens de MG2001-26, en blijkt ook niet vooraf gemeld te worden, zoals in de regelgeving staat. Twee maanden voordat u aantreedt, staat er in een verslag van de zogeheten toetsgroep: zorgen worden geuit over het feit dat te veel nevenactiviteiten niet vooraf gemeld worden en dan pas tijdens of na de realisatie in de toetsgroep komen. Ook de Algemene Rekenkamer zegt dat in het rapport dat wij al eerder hebben besproken: nevenactiviteiten werden niet gemeld. Wist u dat nevenactiviteiten niet werden gemeld?

De heer **Donner**: Ik heb in ieder geval begrepen dat het een punt was. Het probleem met deze toetsing was dat het primair aan het oordeel van de corporaties was of ze iets voorlegden als nevenactiviteit. Daarmee liepen ze wel het risico dat de minister achteraf een aanwijzing kon geven dat iets toch een niet-toegelaten nevenactiviteit was.

De heer **Mulder**: Dus u wist dat er nevenactiviteiten niet werden gemeld.

De heer **Donner**: Althans, ik kende de wettelijke mogelijkheden op dit terrein.

De heer **Mulder**: Hebt u er ook wat aan gedaan om ervoor te zorgen dat nevenactiviteiten wel vooraf werden gemeld?

De heer **Donner**: Dat is onderdeel geweest van de voorstellen die naar de Kamer zijn gegaan in mei met betrekking tot de wijziging van de wet. Het zat hem hier primair in de regels zoals ze in de wet zaten. De wijziging moest derhalve ook langs die kant lopen. Dat was ook de conclusie van minister Van der Laan.

De heer **Mulder**: De Herzieningswet had dus de oplossing moeten bieden voor het niet vooraf melden van ...

De heer **Donner**: De Herzieningswet had op dit punt ook het aanknopingspunt moeten bieden voor een aanscherping.

De heer **Mulder**: Dan komen we bij Vestia. Op 11 november 2010 voerden uw ambtenaren een overleg met Vestia over het niet aanmelden van nevenactiviteiten, zoals een garage, een hotel, een gezondheidscentrum, een school, winkels en een zorgcomplex. Dat geldt ook voor corporatie De Key, want die was bezig met een gerechtsgebouw en uiteindelijk met de exploitatie van een golfterrein. Wist u dat uw ambtenaren hiermee bezig waren?

De heer **Donner**: Ik geloof dat mij dit werd gemeld in de periodieke meldingen over zaken die liepen binnen het departement.

De heer **Mulder**: Wat vond u ervan dat dit gebeurde bij Vestia?

De heer **Donner**: Zoals gezegd, is dat uitgemond in een aanwijzing met betrekking tot in ieder geval MediMall. Andere discussies liepen nog door.

De heer **Mulder**: Nu zei u al dat u een aanwijzing gaf. Het gekke is dat dit soort activiteiten allemaal al hebben plaatsgevonden. De MediMall was al volop in ontwikkeling.

De heer **Donner**: Dat was dus het risico van Vestia: als men dit niet behoorlijk meldde, kon er een aanwijzing achteraf komen dat het afgestoten moest worden.

De heer **Mulder**: Maar dan is het leed al geschied. Vindt u dat niet kwetsbaar?

De heer **Donner**: De kosten daarvan zijn voor de corporatie.

De heer **Mulder**: Zeker, maar ...

De heer **Donner**: Zo is de meeste overheidshandhaving: degene die iets doet zonder daar toestemming voor te hebben, loopt het risico dat het moet worden afgebroken.

De heer **Mulder**: Maar dan is het leed al geschied. Zou je dan niet meer aan de voorkant moeten sturen?

De heer **Donner**: Dat was een van de redenen waarom in het wetsvoorstel een aantal zaken veel duidelijker uit elkaar gehaald werden: wat wel kon en wat niet kon. Daar zat namelijk het probleem. Dat had de oplossing moeten bieden.

De heer **Mulder**: Dat zei u net ook al: de Herzieningswet zou hiervoor de oplossing moeten bieden.

De heer **Donner**: Er was hier een probleem van regelgeving, omdat de wetgever er heel sterk voor gekozen had om de primaire verantwoordelijkheid en het risico bij de woningcorporaties te leggen.

De heer **Mulder**: Wij hebben hier ook voormalig directeur-generaal mevrouw Bertram gehoord. Zij zei dat zij regelmatig werd gebeld door gemeentes in de zin van: laat alstublieft deze nevenactiviteiten toe, want onze gemeente heeft

daar behoefte aan. Was u ervan op de hoogte dat gemeentes druk op uw ambtenaren zetten om bepaalde activiteiten goed te keuren?

De heer **Donner**: Zoals ik al zei, waren er in de periode dat ik minister was, bijster weinig projecten die speelden in deze zin. Een belangrijk project waarbij ik zelf direct betrokken was, was het project in Rotterdam-Zuid. Dat ging toen nog niet over concrete gebouwen die daar neergezet werden. Dat was een project waarbij ook woningbouwcorporaties intensief betrokken waren. In een tijd dat er geen kapitaal was, keek je in hoeverre je kapitaal dat er wel was, kon inzetten voor verbetering van een wijk. In die zin kan ik mij best voorstellen dat gemeenten op dat punt ambtenaren benaderden om nog eens van hun kant te benadrukken wat het belang van een bepaald project voor hun gemeente was.

De heer **Mulder**: Wat vond u ervan dat dit gebeurde? U begrijpt dat.

De heer **Donner**: Ja, het is een onderdeel van hoor en wederhoor. Anders heb je alleen te maken met de corporatie. Het lijkt mij op zichzelf heel prettig om ook te weten of de mededelingen van de corporatie over het belang van het project gedeeld worden door de gemeente. Dat kan een factor zijn bij de afweging.

De heer **Mulder**: Dank. Ik kijk naar de voorzitter.

De **voorzitter**: Dank voor de vragen, mijnheer Mulder. Mijnheer Donner, u zei net in antwoord op een vraag van collega Mulder over de meldingsplicht, waarbij hij zei dat het leed dan al geschied is: die corporatie moet dan wel betalen. Als het zover komt, betekent dat toch dat corporaties ofwel het afwentelen op hun huurders via huurverhogingen, ofwel uit hun reserves iets moeten betalen voor de schade van afstoten, maar dan is dat geld ook niet meer beschikbaar voor de sociale volkshuisvesting. Dat is dan toch een makkelijke reactie?

De heer **Donner**: In de eerste plaats moet u het zo zien dat wij al sinds jaren een gereguleerde huur hebben. Men kan dus niet zomaar de huur verhogen; men kan die hooguit binnen de marges verhogen. Dus het beeld van het afwentelen van dit soort kosten op huurders is niet geheel juist omdat er een vrij strak huurbeleid gevoerd wordt.

De **voorzitter**: Linksom of rechtsom is het geld weg.

De heer **Donner**: In de tweede plaats: men betaalt het ook uit de reserves die men aan de andere kant gemaakt heeft met de winsten van het systeem. Want tegenover dit soort verliezen moeten we ook stellen dat het systeem twintig jaar lang vrij lage huren heeft opgeleverd. Het heeft opgeleverd dat we wijken en steden hebben kunnen vernieuwen via dit systeem. Dat zijn de vruchten van het systeem. Ieder systeem heeft ook bepaalde nadelen.

De **voorzitter**: Dat is helemaal duidelijk, maar het gaat onze commissie om het volgende, mijnheer Donner. Als het toezicht op ministerieel niveau dusdanig functioneert dat er echt werk wordt gemaakt van een meldingsplicht van nevenactiviteiten vooraf, kan het ministerie makkelijker en vaker zeggen: njet, dit doen jullie niet. Dan is dat geld achteraf niet verdampt.

De heer **Donner**: Er was op dit punt een melding vooraf van nevenactiviteiten. Als u een sluitend systeem wilt hebben -- althans, wat is sluitend? -- dan moet u alle projecten vooraf laten melden aan het departement. Dan heb je het beeld van wat zij als nevenactiviteit beschouwen en wat ik als nevenactiviteit beschouw. Anders blijft u er altijd mee zitten dat er eisen zijn met betrekking tot de melding en dat het derhalve primair aan de corporatie zal zijn om te bepalen hoe zij de regel in een bepaald geval moet uitleggen. Dat was aanleiding voor mij en voor minister Van der Laan om te komen tot een aanscherping van de regels op dit punt, zodat die duidelijker waren. Tenzij men kiest voor het melden van alle projecten, waarvan ik geen voorstander zou zijn, blijft men zitten met dit probleem; en niet alleen op dit terrein. Dit is inherent aan veel overheidsbeleid.

De **voorzitter**: Goed, mijnheer Donner, ik ga naar een andere nevenactiviteit. Ik schors de vergadering voor tien minuten.

De heer **Donner**: Ik rook niet.

De **voorzitter**: Desalniettemin.

Schorsing van 10.55 uur tot 11.06 uur.

De **voorzitter**: Het woord is aan collega Groot.

De heer **Groot**: Mijnheer Donner, we gaan verder met de Herzieningswet. Daarover hebt u al het een en ander gezegd. Toen u in 2010 aantrad, lag er al een ontwerp-herzieningswet van uw voorganger, minister Van der Laan. Wat vond u van dat wetsvoorstel? Sloot het aan bij uw eigen analyse van de problemen in het stelsel?

De heer **Donner**: Niet helemaal, maar tegelijkertijd was ik mij ook bewust van het verloop van de discussie over de herziening van de Woningwet en de noodzaak om maatregelen te treffen met betrekking tot het toezicht. Het is op dat moment mijn keuze geweest om daarin, zo goed als dat kon naar aanleiding van het advies van de Raad van State, een aantal aanpassingen te plegen en een aantal wijzigingen aan te brengen die voortvloeiden uit het regeerakkoord. Voor het overige wilde ik er primair voor zorgen dat het wetsontwerp in de Tweede Kamer kwam, zodat de discussie in de Kamer kon plaatsvinden. Als ik op dat moment had gezegd dat ik het wetsontwerp eerst eens grondig zou omwerken naar mijn beeld van hoe het zou moeten, ben ik bang dat de uitkomst daarvan opnieuw naar de Raad van State had gemoeten en dat er, na discussie, nu mogelijk nog geen wet was geweest. Ik heb geen wetsvoorstel ingediend waar ik niet achter kon staan, maar het was niet primair een wetsvoorstel dat ik onder mijn verantwoordelijkheid zou hebben laten schrijven.

De heer **Groot**: Kunt u iets zeggen over het verschil in filosofie rondom deze wet tussen u en minister Van der Laan?

De heer **Donner**: Ik denk dat minister Van der Laan meer geneigd was om verantwoordelijkheden naar de overheid toe te trekken. Op tal van terreinen bevatte zijn voorstel toetsing vooraf door de overheid. Daarvan meende ik dat dit niet alleen de overheid opnieuw verder de sector zou inzuigen, met alle risico's van voor de bruteringsoperatie die dan zouden herleven, maar ook dat dit niet aangemeten was in het licht van de wijzigingen die zich aan het aftekenen waren op de woningmarkt. U moet zich realiseren dat de discussie over de verschillende punten die u nu onderzoekt, samenhangt met het gegeven dat het verdienmodel van de bruteringsoperatie en de verzelfstandiging van de woningcorporaties een ander is geweest dan men zich aan het begin had voorgesteld. Dat is in hoge mate geweest de stijging van huizenprijzen en grondprijzen, waardoor woningcorporaties over bijzonder veel geld kwamen te beschikken. Als dat doorgaat, is het logisch dat je sterker geneigd bent om de grenzen door de overheid te laten stellen om te voorkomen dat daar geen geld weglekt; of "weglekt"; ik kan beter zeggen: ten onrechte wordt gebruikt. Mijn beeld is dat dit in de toekomst niet het verdienmodel zal blijven en dat men sterker zal uitkomen op het beheren en ontwikkelen van wat men heeft, dus de vruchten zal gebruiken van het vermogen dat men heeft, plus de voordelen van een lage rente als gevolg van het systeem.

Daarnaast had ik als minister --en dat moet u ook zien -- al eerder de ontwikkeling in gang gezet dat er een scherpere afbakening en beperking kwam van de woningbouwsector tot waar hij oorspronkelijk voor bedoeld was, namelijk de sociale woningbouw. Dat was het in werking stellen van het besluit ter uitvoering van wat heet de staatssteunbeslissing van de Europese Commissie. Dat is de eerste lijn waarlangs de sector meer beperkt wordt tot de terreinen waarvoor hij bedoeld is. Langs die lijn zullen ook nevenactiviteiten duidelijker zichtbaar worden, omdat ze volgens dat besluit in de administratie zullen moeten worden gescheiden van de andere werkzaamheden. Dat is dus één lijn.

De tweede lijn is de wijziging van de Woningwet. Op een aantal punten heb ik daar bepalingen uitgehaald. Dat is ook geheel verantwoord in het nader rapport dat naar de Kamer is gegaan. Naar mijn mening was er een al te sterke prealabele betrokkenheid van de overheid op tal van terreinen binnen de woningcorporaties; problemen die ze naar mijn mening als zelfstandige onderneming, althans als rechtspersoon moesten oplossen. Tegelijkertijd was er het aanscherpen van de eisen die daaraan worden gesteld.

Vervolgens zou wat het financiële toezicht betreft datgene wat door minister Van der Laan op dat punt was ontwikkeld, geheel overeind worden gelaten, maar zonder, zoals hij voorstelde, te komen tot één grote woonautoriteit die ook op een breder terrein bevoegd zou zijn.

De heer **Groot**: Over de woonautoriteit komen we zo meteen nog even te spreken. U volgt in essentie de lijn van de scheiding tussen DAEB en niet-DAEB die wordt aangebracht, waardoor woningcorporaties scherper op de doelgroep worden gericht. Ik concludeer verder dat het verschil qua sturingsfilosofie is: meer eigen verantwoordelijkheid voor het interne toezicht en minder sturing vooraf. Die kritiek hebt u op de aanpak van Van der Laan.

De heer **Donner**: Pardon, maar meer eigen sturing op een beperkter terrein is maar één kant. Het besluit van de Europese Commissie bracht automatisch al een driedeling tot stand tussen 1. de sociale woningbouw stricto sensu, 2. de bredere bouw met maatschappelijke functies, die nog toegelaten was maar wel onder bepaalde voorwaarden en 3. de commerciële activiteiten. Die lijn was al in gang gezet. Daarin lag al een antwoord op de discussie die we net hadden over nevenactiviteiten. Ingevolge dat besluit zouden de nevenactiviteiten voortaan in beginsel Europees moeten worden aanbesteed. Langs die lijn zou er al een controle op komen. Dat was het gevolg van het besluit. Dat is eigenlijk het eerste wat ik heb gedaan toen ik aantrad als minister. Het was ook het eerste waarover de Kamer mij bij zich riep in een algemeen overleg, met de vraag of ik het hele besluit van het in werking treden maar zou willen uitstellen. Ik heb daar een heel jaar met de Kamer over gevochten. Althans, ik heb het in werking gesteld en het is in werking getreden, maar de Kamer was het daar niet mee eens. Waarom laat

ik even in het midden, maar dat was de ene lijn. De andere lijn was inderdaad de Herzieningswet. Die berustte op een andere waardering van de veranderingen die zich aan het voltrekken waren in de woningmarkt.

De heer **Groot**: Ik zou het willen hebben over een aantal bepalingen in de Herzieningswet en over de verschillen ten opzichte van Van der Laan, die te maken hebben met de rol van het interne toezicht. De heer Van der Laan wil daarin een aantal voorschriften aanbrengen die richting geven aan het interne toezicht. Dan heb ik het bijvoorbeeld over een "fit and proper"-test voor bestuurders, over de toestemming die nodig is voor grote investeringsbeslissingen en over het mandaat voor het bestuur, dus hoeveel geld een bestuurder mag uitgeven. In de Herzieningswet van Van der Laan worden daaraan eisen gesteld. U schrapt die. Waarom doet u dat?

De heer **Donner**: Omdat ik meen dat als je uitgaat van een systeem waarin de verantwoordelijkheid voor het functioneren bij de ondernemingen zelf ligt, dat dan ook het kader is waarin dit soort problemen moeten worden opgelost. Daarom werden de eisen aan de aansprakelijkheid van bestuurders aangescherpt en werd de mogelijkheid geboden om eventueel bepaalde afspraken op dat terrein algemeen verbindend te verklaren binnen de sector. Het uitgangspunt was dat je niet twee systemen van toezicht met elkaar moet gaan vermengen. Het gaat om een in beginsel particuliere sector waarin particuliere ondernemingen, weliswaar met een publieke taak, met particuliere middelen functioneren. Als ik daarin als overheid via allerlei voorschriften steeds scherper ga interveniëren, zal de aansprakelijkheid van de overheid, daar waar het misgaat, vroeg of laat zonder meer in het geding komen. U ziet dat in de hele ontwikkeling van de rechtspraak. Dat is ook de reden dat de Raad van State in zijn advies wijst op de consequenties van het Eerste Protocol, omdat het hier ook gaat om beschermde rechten van particulier eigendom.

De heer **Groot**: Is dat een verstandige aanpak als je kijkt naar de inherente kwetsbaarheden in de sector? Er is geen tucht van de markt. Er is geen derde laag. Bestuurders staan relatief sterk ten opzichte van de raad van

commissarissen omdat er geen aandeelhouders zijn als derde macht. De verleidingen van de vastgoedsector spelen voortdurend een rol. Bovenal hebben we dan al een heleboel incidenten achter de rug. Hebt u dan niet heel veel vertrouwen in het interne toezicht?

De heer **Donner**: Dan laat u maar één kant van de zaak zien. Dan laat u het feit buiten beeld dat allerlei uitzonderingen in het voorstel van Van der Laan op het punt van het toegesneden werkterrein van de corporaties evenzeer geschrapt werden. Dat berustte op het beeld dat de corporaties naar het strikte terrein van de sociale woningbouw toe moesten. Daarnaast was ik gaarne bereid om ze, waar mogelijk, in te zetten voor algemeen maatschappelijke functies, maar dan onder strengere controle. Voor al die andere commerciële activiteiten werd zelfs geen mogelijkheid meer geboden. Het kader van het systeem was dus dat datgene wat voorwerp kon zijn van marktdiscipline, primair aan de markt zou zijn. Een heel andere lijn van het beleid was om de sociale huurmarkt en de normale huurmarkt weer meer naar elkaar toe te harmoniseren, ook via het huurbeleid, om de onnatuurlijke situatie in Nederland te beëindigen dat vrijwel de hele huursector sociale huur is. U moet dit dus zien als onderdeel van een bredere kijk op de woningmarkt, die ik ook in mijn visie aan de Kamer heb medegedeeld.

De heer **Groot**: We kunnen het zo breed maken als we willen, maar laten we kijken naar zo'n "fit and proper"-test voor bestuurders. Dergelijke eisen worden ook gesteld aan functionarissen bij banken en verzekeraars. Nu doet zich bij de woningcorporaties de omstandigheid voor dat de brancheorganisatie, de branche zelf -- de heer Calon heeft dat nog gezegd -- zegt dat dit in de wet moet worden opgenomen, omdat zij het niet kan afdwingen. Maar u haalt het er toch uit.

De heer **Donner**: Nee, want daarvoor was er juist de bepaling van het algemeen verbindend verklaren van dit soort aspecten.

De heer **Groot**: De mogelijkheid tot?

De heer **Donner**: De mogelijkheid zat erin ...

De heer **Groot**: Dat is iets anders dan ...

De heer **Donner**: ... om dit te scheppen binnen het kader van het model dat er was, namelijk dat van een particuliere sector. Nogmaals, als het gaat om wetten ...

De heer **Groot**: Je kunt het ook gewoon regelen in plaats van de mogelijkheid te scheppen.

De heer **Donner**: Een mogelijkheid was dat dit de uitkomst was geweest van de discussie met de Kamer. Een wetsvoorstel is een inzet van de minister hoe het naar zijn beeld geregeld zou moeten worden. Vervolgens is dat voorwerp van discussie in de Kamer. Daar kunnen de punten zoals u die noemt aan de orde komen. Als ik terugkijk, is dat vervolgens ook gebeurd. Dat is het voordeel van een wetsvoorstel. Ik moet wel constateren dat uit de eerste reactie op het wetsvoorstel bleek dat een groot deel van de fracties vond dat er nog te veel regels aan de woningbouwcorporaties werden opgelegd.

De heer **Groot**: Dat beeld kantelt later weer.

De heer **Donner**: Dat kantelt weer, maar je zit met de waan van de dag. Dat beheerst ook de voorstellen, want anders ...

De heer **Groot**: Of voortschrijdend inzicht.

De heer **Donner**: Dat is hoe je hetzelfde anders kunt noemen.

De **voorzitter**: De heer Mulder.

De heer **Mulder**: Mijnheer Donner, voor de schorsing hadden we het ook over de Herzieningswet. Toen zei u dat een aantal problemen die u voor de

schorsing schetste, met de Herzieningswet zouden worden opgelost. In de schorsing hebben we het wetsvoorstel nog eens nagelezen en de vraag is: is dat nu wel zo? Over het rechtmatigheidstoezicht en het volkshuisvestelijk toezicht staat er bijvoorbeeld -- ik citeer uit het wetsvoorstel -- "alsmede toezicht op de in dit wetsvoorstel genoemde aspecten van governance en -- daar is-ie! -- "integriteit, zullen onder directe verantwoordelijkheid van de minister van BZK worden uitgeoefend, zoals dat ook nu het geval is." Er verandert dus eigenlijk niets.

De heer **Donner**: Nee, maar dat was ook een heel duidelijk punt dat ik ook in het nader rapport heb aangegeven, mede naar aanleiding van het advies van de Raad van State. Ik heb u een- en andermaal gezegd dat het volkshuisvestelijk toezicht naar mijn mening in de politieke discussie thuishoort en niet daarbuiten.

De heer **Mulder**: Maar een minuut of dertig geleden zei u nog: nee, de intensivering die onder minister Van der Laan was ingevoerd, was niet nodig, want ik ging het regelen in de wet. Nu blijkt dat dus niet het geval te zijn!

De heer **Donner**: Nee, nu verwacht u een aantal zaken. De discussie die we net hadden, ging over de vraag hoe je het intern functioneren van de onderneming kon verscherpen. Op dat punt heb ik aangegeven, ook in antwoord op de vraag van de heer Groot, dat in aansluiting op de fundamentele keuze dat het een meer particuliere sector is, zelfregulering het eerste instrument is. Dat is dan geen zelfregulering die aan zichzelf wordt overgelaten, maar die wordt versterkt door de overheid. Het tweede punt, waarop u nu aanslaat, is de fundamentele keuze of het volkshuisvestelijk toezicht en alle regels die op dat punt moeten worden gemaakt, moet liggen bij een onafhankelijke autoriteit en derhalve onttrokken moet worden aan politieke discussie en politieke beoordeling en puur een kwestie moet worden van regels en de uitvoering daarvan, of dat het hier gaat om een terrein waarop er, mede in het licht van de ontwikkelingen, vanuit het beleid toch moet worden bijgesteld. Dat laatste was mijn oordeel. Als de Kamer, of althans de wetgever op dat punt tot een ander oordeel was gekomen, was

dat de uitkomst van de wet geweest. Ik heb echter vooralsnog de indruk dat de wetgever het op dat punt eens was met het voorstel.

De heer **Mulder**: Dat was de integriteit. Voor de schorsing hadden we het ook over de rechtmatigheid en de nevenactiviteiten. In het wetsvoorstel dat u hebt ingediend staat, ik citeer: "Op het punt van rechtmatigheid zal de minister van BZK toetsen of de toegelaten instelling zich houdt aan de eisen van de regelgeving. Daarbij gaat het om voorschriften in de publieke wet- en regelgeving. Het toetsen en handhaven van voorschriften uit algemeen verbindend verklaarde codes gebeurt (zoals gebruikelijk bij algemeenverbindendverklaring) in beginsel door de branche zelf."

De heer **Donner**: Zoals aangegeven is de lijn op dat punt ... Natuurlijk kun je een aantal dingen door elkaar ... Het eerste punt is aanscherping van wat wel en niet kan. In het voorstel van Van der Laan stond een aantal uitzonderingsmogelijkheden. Die heb ik geschrapt, juist om op dat punt grotere duidelijkheid te bieden over wat wel en niet kan als nevenactiviteit. Het tweede punt -- dat gaf ik voor de pauze ook al aan -- is als volgt. Of je kiest voor een systeem waarin alles moet worden aangemeld, en dan controleert de overheid, of je zit met regels. Dan zal het oordeel in eerste instantie toch altijd moeten liggen bij de onderneming: voldoe ik eraan of niet?

De heer **Mulder**: Ja, want dat is het derde punt. We hadden het over de prestaties van de corporaties. Daarover staat ook iets in het wetsvoorstel. Dat is wel in lijn met wat u wilt. "Het oordeel van de raad van toezicht vormt, naast de jaarverslagen" -- dus toetsing achteraf -- "en andere signalen de basis voor het externe toezicht door de minister van BZK om tot een oordeel te komen over het presteren." Het ligt dus eerst bij de raad van toezicht, intern in de onderneming. Dat is uw filosofie.

De heer **Donner**: Ja.

De heer **Mulder**: Dat past ook in wat u zei over de aansprakelijkheid van de overheid. Daar bent u niet zo van. Dat klopt, hè?

De heer **Donner**: Ik ben juist ...

De heer **Mulder**: De aansprakelijkheid en de verantwoordelijkheid van de overheid worden dus verplaatst naar de onderneming zelf.

De heer **Donner**: Het wordt niet verplaatst. Dit is een keuze die de wetgever heeft gemaakt in 1994-1995. Op dat punt constateer ik dat het systeem ons grote vreugde heeft gebracht. Dat laat onverlet dat het toezicht op een aantal punten moet worden aangescherpt, mede vanwege de voorvallen, althans de zaken die u onderzoekt en waarvan je zonder meer moet bekijken wat je kunt doen om ze in de toekomst eventueel te voorkomen. Dat laat onverlet dat het hele systeem ons lage huren in de sociale sector en zelfs ver daarbuiten heeft opgeleverd. Het heeft ons de voordelen geboden van wijkvernieuwing en stedenvernieuwing. Die voordelen zou ik niet graag in de waagschaal stellen. Dat doe ik wel als ik daar als overheid steeds nauwer bij betrokken ben. Maar dat is mijn oordeel als minister. Het is een zaak van de wetgever tot welk oordeel men uiteindelijk komt. Dat was ieders standpunt op dit terrein. Het was een voorstel aan de Kamer, dat ter bespreking in de Kamer was.

De heer **Mulder**: Maar dan is mijn beeld inmiddels helder. In het wetsvoorstel worden een beter inzicht in de prestaties, een rechtmatigheidstoetsing en de verbetering van de integriteit genoemd, maar er staat eigenlijk dat dit vooral zaken zijn van de onderneming zelf.

De heer **Donner**: Nee, dan luistert u niet naar wat ik zeg. Ik geef aan dat dit primair een zaak is van scherpere wettelijke bepalingen voor wat wel en niet kan. Die werden voorgesteld. In de tweede plaats is het een zaak van het terugdringen van de taak van de hele sector tot de sociale woningbouw. De voorstellen op dat punt zaten al in het Europese besluit. Die heb ik voortgezet. Ik had de Kamer op dat punt bijna massaal tegenover me. Als het

gaat om toezicht, ga ik ten principale eerst uit van het toezicht dat binnen ondernemingen plaatsvindt. Als het om financieel toezicht gaat, ga ik vervolgens uit van toezicht door het Centraal Fonds en als het om andere aspecten gaat, ga ik uit van toezicht door de minister.

De heer **Mulder**: Ik dacht dat ik klaar was met het citeren uit het wetsvoorstel, maar nu u zegt dat het gaat om de kerntaak, moet ik het wetsvoorstel toch weer erbij pakken. Daarin staat dat "wonen" het eerste deelwerkdomein van de corporaties is. Daarna komen ze met maatschappelijk vastgoed, brede scholen, basis- of mbo-onderwijsinstellingen, bedrijfsmatige wijkvoorzieningen en leefbaarheid in wijken en buurten. Het gaat dan om opvoeding, werk en werkvoorziening, integratie en inburgering en winkels in de plint van woongebouwen. Dat is toch niet de kerntaak? Of vindt u dat wel de kerntaak?

De heer **Donner**: Ik vind -- en de wetgever vindt dat al sinds jaren -- dat leefbaarheid mede een taak en een onderdeel is van het wonen. Dat berustte inderdaad op een standpunt en uitgangspunt dat ik meermalen in de Kamer heb verdedigd. De naoorlogse periode, waarin de volkshuisvesting vanwege het woningtekort primair bestond uit het neerzetten van woningen, was afgelopen. Je zet een woning in een korte tijd neer, maar je moet daar vervolgens nog een heel lange tijd in wonen. In die zin kon ik mij heel wel vinden in de betrokkenheid van woningcorporaties bij kwesties als de leefbaarheid in wijken. Daarvoor gold wel, in aansluiting op de beslissing van de Europese Commissie, dat ze anders zouden worden behandeld dan de sociale woningbouw. Dat ziet u vertaald in het wetsvoorstel.

De heer **Mulder**: Ja. Het domein is dus wonen, maar het komt uiteindelijk ook terecht bij opvoeding en werkvoorziening. Dat is de kerntaak.

De heer **Donner**: Ook als minister heb ik dat meegemaakt en dat had alleszins mijn instemming. Ik noem woningcorporaties die goedkope kamers aan bepaalde studenten verhuurden op voorwaarde dat ze in de wijk hielpen bij schoolwerk en bijscholing. De wijken konden op die wijze aanzienlijk meer

verbeterd worden dan door er weer allerlei subsidieregelingen voor te maken.

De **voorzitter**: Mijnheer Groot, u vervolgt weer.

De heer **Groot**: Mijnheer Donner, ik wil het kort hebben over de woonautoriteit, een wijziging die u aanbrengt in het wetsvoorstel van Van der Laan. U wilt geen onafhankelijke woonautoriteit buiten het ministerie. U wilt deze binnen het ministerie halen. In het nader rapport bij de Herzieningswet verwoordt u dit als volgt: "(...) dat voor dit toezicht onafhankelijke oordeelsvorming door een onafhankelijk orgaan niet in de rede ligt omdat al snel sprake is van een politieke lading." Zegt u daarmee dat het toezicht op de rechtmatigheid, de prestaties en de integriteit van de corporatiesector in wezen een politiek oordeel is?

De heer **Donner**: U moet het nu volledig weergeven: de autoriteit blijft er, ook na het nader rapport. Dat was in afwijking van het advies van de Raad van State, die meende dat er in het geheel geen zelfstandig bestuursorgaan moest komen. De autoriteit is gebleven in de vorm van het Centraal Fonds met de taken die het Centraal Fonds heeft op het punt van het financieel toezicht. Met betrekking tot andere aspecten heb ik een- en andermaal aangegeven dat het naar mijn mening geen kwestie is van het vastleggen in regels en het vervolgens door een onafhankelijke autoriteit laten toepassen van die regels, maar dat de ervaring heeft geleerd dat dat aspecten zijn die zich in de loop van de tijd zullen ontwikkelen, ook de vraag wat nu wel en geen nevenactiviteiten zijn. Dat is een ontwikkeling van de afgelopen tien jaar geweest. Bij sommige zijn we er uiterst ongelukkig over dat dat gebeurd is. Bij andere zijn we er uiterst gelukkig over dat het gebeurd is. De meeste grote gemeenten zijn dankbaar voor de wijze waarop woningbouwcorporaties hierbij betrokken zijn geweest. Dat is een ontwikkeling die je niet moet vastleggen in regels, die vervolgens alleen maar toegepast worden. Dat was mijn politieke oordeel. Als de Kamer daar anders over had geoordeeld, was het anders in de wet gekomen.

De heer **Groot**: Een Kamerlid van uw eigen partij, de heer Van Bochove, wilde wel al langere tijd één onafhankelijke woonautoriteit. Hij stond daarin niet alleen. U veranderde dat weer in het wetsvoorstel. Hebt u daarover nog gesproken met de heer Van Bochove?

De heer **Donner**: Nee, niet dat ik weet, maar wij zijn een partij van vrij zelfstandig denkende mensen.

De heer **Groot**: Maar soms vindt er wel wat overleg plaats in coalitieverband over hoe dingen landen.

De heer **Donner**: Klopt, maar hier was dat niet primair aan de orde. Als ik meer had gewijzigd of als ik anders had gewijzigd, liep ik het risico dat ik opnieuw terug moest naar de Raad van State. Daarom is er gewijzigd wat er is gewijzigd. In de stukken zult u mogelijk de sporen van andere wijzigingen vinden. Op sommige punten heb ik aangegeven: "Luister eens, dat kunnen we eventueel doen in het kader van de discussie. Nu moeten we het niet doen".

De heer **Groot**: In het verhoor van de heer Van der Laan kwam ter sprake dat een onafhankelijke woonautoriteit kleinere zaken kan behartigen. Als zich belangrijke misstanden voordoen, kan er worden geëscaleerd naar de minister, die dan kan ingrijpen. Heeft uw aanpak, waarin u alles binnen het ministerie houdt, niet als gevolg dat je veel meer te maken krijgt met individuele gevallen?

De heer **Donner**: Potentieel zullen de beslissingen door de minister worden genomen. Hij zal die als individuele gevallen moeten zien. Neem een ander punt dat heel duidelijk naar voren komt in de rapporten over de integriteit die u noemde, namelijk dat er bij de 400 corporaties die we in het land hebben, geleidelijk aan onderscheid aan het ontstaan is tussen de kleinere en de grotere. Die kunnen niet allemaal over een kam worden geschoren, ook niet ten aanzien van de eisen die je eraan stelt. Sommige problemen spelen sterker bij de kleine, andere problemen zullen sterker spelen bij de grote. Als

je dat allemaal in regels zou vertalen, had dat geleid tot een vrij gedetailleerd systeem van regels. Dat zou het gevolg zijn geweest van het kiezen voor een woonautoriteit. Het is dan een zelfstandig bestuursorgaan. Je krijgt dan ook niet de opschaling naar de minister. Je kunt namelijk niet een bevoegdheid neerleggen bij een woonautoriteit en haar vervolgens als minister ook nog houden. Wilde je daarin kunnen meeontwikkelen, gelet op de veranderingen die er in de woningmarkt en in de bouwmarkt plaatsvonden, dan moest je dat niet te veel in regels vastleggen. Dat was althans mijn inzet in de discussie over de wet. Ik begrijp ook dat de wet met algemene stemmen is aangenomen in de Kamer.

De heer **Groot**: Het onderwerp is nog steeds in discussie.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Groot.

Mijnheer Donner, wij gaan met u naar 9 september 2011. Daarmee doel ik op Vestia. De derivatenvulkaan komt tot uitbarsting. Op 9 september 2011, zo blijkt uit ons onderzoek, wordt de ingrijpende problematiek van Vestia bekend bij de ambtelijke top van uw ministerie. Mensen als de heren Frequin, Van Giessen, Schaap en Nieuwenhuizen krijgen allemaal die informatie. Mijnheer Nieuwenhuizen zegt op 10 september in een interne mail dat er sprake is van een Nick Leeson-achtig scenario. Dat zijn zijn letterlijke woorden. Wanneer en op welke wijze bent u geïnformeerd over dit megaprobleem bij Vestia?

De heer **Donner**: Ik zou niet kunnen beweren dat ik de exacte datum in het hoofd heb. Ik heb het nagespeurd en het is de twaalfde geweest.

De **voorzitter**: 12 september 2011?

De heer **Donner**: Ja, dus dat is bijna onmiddellijk nadat het bekend werd op het departement. Ik meen zelfs dat de heer Frequin mij al eerder telefonisch had gemeld dat er een substantieel probleem was.

De **voorzitter**: En toen? Welke actie?

De heer **Donner**: De actie die je bij dit soort dingen onmiddellijk neemt, is ... Je krijgt de melding dat er rook is. Dan moet je weten waar het vuur is, wat het vuur is en hoe je het kunt blussen. Dat zijn vervolgens ook de stappen geweest. De eerste stap heeft plaatsgevonden in de loop van september. Ik geloof dat men op 9 september nog sprak over beelden waarin een borging nodig was van het WSW in de orde van grootte van 400 miljoen. Tegen de tijd dat men erover besloot, aan het einde van de maand, was dat al 1 miljard. Het kan ook zijn dat ik dat uit de stukken heb gehaald. In ieder geval was het vrij gigantisch. De tweede stap was dat het liquiditeitssteun was, dus dat het niet in eerste instantie een solvabiliteitsprobleem was maar een liquiditeitsprobleem, met als oorsprong derivaten. Dat was een begrip dat mij vagelijk bekend was, maar het was niet onmiddellijk ... Althans, ik meende ongeveer een beeld van de werking ervan te hebben omdat ze ook in andere sectoren voorkomen, maar ook dat had ik niet onmiddellijk paraat.

De **voorzitter**: Twee weken na die twaalfde september, dus op 26 september, stelt het Waarborgfonds Sociale Woningbouw de borgingsfaciliteit ter beschikking aan Vestia voor de borging van een tijdelijk liquiditeitstekort in verband met de derivaten. Het ging dus niet om sociale woningbouw, maar het vloeide voort uit derivaten. Dat bedrag was 1 miljard 50 miljoen, dus 1,05 miljard euro. Op 26 september komt het WSW dus met de borging. Wat was uw reactie toen dat bedrag erbovenop viel?

De heer **Donner**: Het bevestigde mij in het beeld dat er een groot probleem was. Ik was blij dat het probleem kon worden opgelost door de borging van het WSW, omdat het alternatief was geweest dat Vestia op dat moment mogelijk voortschrijdend in moeilijkheden was gekomen. Je hebt het lek dan in ieder geval provisorisch gedicht. Vervolgens blijft de vraag wat de werkelijke omvang is van het probleem. Dat is ook de reden dat al op 29 september overleg heeft plaatsgevonden met het bestuur van Vestia over dit probleem en over de noodzaak om zo snel mogelijk informatie te krijgen over de omvang ervan. Het was ook de eis van het WSW, meen ik, dat Vestia op 1 november een volledig beeld moest verschaffen van de samenstelling van de portefeuille.

De **voorzitter**: Maar die borging van ruim een miljard euro ... Dat is natuurlijk een astronomisch bedrag als het alleen uit derivatentoestanden voortvloeit. Tot welke concrete maatregelen leidde dat?

De heer **Donner**: Op dat moment kon het tot geen andere concrete maatregelen leiden dan vast te stellen waar het nu eigenlijk om ging. Je constateert wel dat die vraag er is en dat het WSW na een eerste voorlopige toetsing niet tot de conclusie kwam dat het nergens voor nodig was en dat het niet hoefde, maar tot de conclusie kwam dat het een reële noodzaak was. De eerstvolgende opdracht was om samen met het Centraal Fonds ervoor te zorgen dat je een zo duidelijk mogelijk beeld kreeg van wat er aan de hand was. Dat heeft in verschillende fasen zijn tijd gevergd. Dan nog is het vermoedelijk vrij snel gegaan, maar het volledige beeld is pas op 9 december ontstaan met het externe rapport dat Vestia heeft laten maken.

De **voorzitter**: Daar zal ik zo nog even op terugkomen. Het Waarborgfonds stelde ruim een miljard euro borgingsruimte ter beschikking voor de borging van dat tijdelijke liquiditeitstekort. Vond u dat een passende, goede maatregel van het WSW?

De heer **Donner**: Dat kan ik niet beoordelen. Dat is een beslissing die in de financiële sfeer ligt. Het is primair ook geen beslissing die de overheid neemt, maar wel een beslissing waarover de overheid geïnformeerd wordt vanwege de potentiële achtervang die in het geding zou kunnen zijn. Dat is gebeurd. De overheid is ...

De **voorzitter**: Ik kan de vraag natuurlijk ook andersom stellen. Is het een goede zaak als het WSW overgaat tot borging op tijdelijke liquiditeitstekorten die samenhangen met derivatenkwesities?

De heer **Donner**: Nee. Het is een goede zaak dat je op die wijze kunt voorkomen dat een grote woningcorporatie acuut in moeilijkheden komt, maar dat is naar mijn mening niet waarvoor het uiteindelijk bedoeld is. Dat is

reden temeer om niet slechts te constateren dat het gebeurd is en dat we het erbij laten, maar om -- wat ik ook de hele tijd heb aangegeven met de heer Frequin -- de onderste steen boven te halen. Waar gaat het nu om? Wat is de achtergrond van het geheel? Wat zijn de problemen?

De **voorzitter**: Wist u eind september eigenlijk zelf al dat de andere achtervangers, in dit geval de gemeenten Den Haag en Rotterdam, al werden geïnformeerd? Wist u dat?

De heer **Donner**: Ik neem aan ... Waarschijnlijk wel, want later heeft er overleg plaatsgevonden, ook met de VNG, over wat er gedaan zou moeten worden.

De **voorzitter**: Dus u wist dat.

De heer **Donner**: Ik zal er althans ongetwijfeld over geïnformeerd zijn.

De **voorzitter**: In de aanloop naar de borging door het WSW van dat ruime miljard aan liquiditeitstekorten, heeft het WSW vaak overeenkomsten goedgekeurd en passeerden er derivatenproducten de revue waarover het WSW dan zijn mening gaf. Daarmee werd comfort geboden aan banken om die spullen te verkopen aan corporaties. Was u ervan op de hoogte dat het Waarborgfonds Sociale Woningbouw zich überhaupt bezighield met het goedkeuren van dit soort zaken?

De heer **Donner**: Nee.

De **voorzitter**: Wat vindt u daar dan van?

De heer **Donner**: Dat is ook niet het eerste waarmee je bezig bent als je wordt geconfronteerd met het probleem. Het eerste is dan: wat kan ik doen om het lek te dichten of het lek boven water te krijgen?

De **voorzitter**: Wat vindt u ervan dat ze het wel jarenlang deden? Dat blijkt althans uit ons onderzoek.

De heer **Donner**: Kijk, op het terrein van derivaten is er veel misgegaan en niet alleen in deze sector. De problemen hebben zich ook in andere sectoren voorgedaan, zoals ook uit onderzoek is gebleken, bijvoorbeeld in het onderwijs. Men is op een gegeven moment gaan gebruikmaken van derivaten, maar dat is in ieder geval in deze omvang nooit de bedoeling geweest. Vanaf het begin is ook aan Vestia duidelijk gemaakt dat dit geen normaal geval was, maar dat de portefeuille zelfs op het eerste gezicht, met de omvang die men toen schetste, veel te groot was. Ik begrijp ook dat de reactie van het Centraal Fonds was dat alleen al de toename van de portefeuille in één jaar schrikbarend was.

De **voorzitter**: Ik neem u nog een stapje verder mee in de tijd, naar 11 november 2011. Er komt dan een brief van de financieel toezichthouder, het Centraal Fonds, naar het ministerie. Daarin staat dat de nominale waarde van de derivatenportefeuille 21,6 miljard euro bedraagt. Overigens was, voor zover wij dat zien, half oktober al bij het ministerie bekend dat ze al op zo'n 20 miljard zaten. Op 11 november 2011 komt in ieder geval de brief van het Centraal Fonds. De helft van dat bedrag van 21,6 miljard, het nominale volume, bestaat uit producten die geen rechtstreekse relatie hebben met het afdekken van renterisico's op variabele leningen. De negatieve marktwaarde van het hele verhaal bij Vestia is dan ook al 1,8 miljard euro. Was de informatie die toen door het Centraal Fonds naar het ministerie werd gestuurd, voor u aanleiding om direct in te grijpen bij Vestia?

De heer **Donner**: Dat was de hele tijd al aan de orde: wat eraan gedaan moest worden. Maar op dat moment -- dat zult u ook uit het vervolg lezen -- was dat nog niet het bedrag waar het uiteindelijk echt om ging. Ook dat is nog gegroeid in de periode daarna. Kortom, ook op 11 november bestond er nog geen inzicht in de werkelijke omvang van het probleem. Nadien is er dan ook een antwoord naar Vestia gegaan dat ook dit overzicht nog niet klopte. Daarbij kwam de vaststelling dat de cijfers die werden geboden, weer

afweken van cijfers die in oktober werden gegeven. Kortom, er was nog steeds het gevoel dat we nog niet "het onderste van de kan wisten".

Tegelijkertijd was het probleem zo groot dat de directeur-generaal ook deskundigen in de financiële markten geconsulteerd heeft hoe met een probleem van deze orde moest worden omgegaan. Het was duidelijk dat Vestia weer af zou moeten van deze contracten. In hoeverre waren ze verkoopbaar?

De **voorzitter**: Met wie besprak u het Vestiadossier op dat ogenblik?

De heer **Donner**: Ook vanwege de gevoeligheid van de informatie besprak ik dat met een heel kleine kring: de directeur-generaal en de directeuren. Zij polsten gericht enkele mensen op andere departementen. Voor het overige werd ook op het departement ... Voor zover ik weet wisten de secretaris-generaal en anderen er niet van.

De **voorzitter**: Was u als minister wel doordrongen van de urgentie van dit dossier en van de astronomische bedragen?

De heer **Donner**: Juist daarom. En ook van de risico's als hier op ongecontroleerde wijze iets van zou uitlekken, en wat dan de potentiële schade zou kunnen zijn. En, als dat bij de overheid had kunnen worden gelegd, wat dan de potentiële aansprakelijkheden van de overheid waren. In dezen moet een minister primair op zichzelf handelen.

De **voorzitter**: Uit het onderzoek naar de tijdlijn blijkt dat eind november de hulp wordt ingeroepen van de collega's van het ministerie van Financiën.

De heer **Donner**: Op ambtelijk niveau.

De **voorzitter**: Ja?

De heer **Donner**: De agent is ingeschakeld omdat je moest weten wat de marktwaarde, de verkoopwaarde van de documenten was.

De **voorzitter**: Akkoord, maar Financiën komt er dus bij, want zij hebben er meer kijk op.

De heer **Donner**: Niet Financiën, maar gericht bepaalde personen bij Financiën. Ook met de minister van Financiën besprak ik dit niet.

De **voorzitter**: Maar de hulp van Financiën wordt vanaf eind november ingeroepen, terwijl al op de elfde die astronomische bedragen van het Centraal Fonds komen en de grote vulkaanuitbarsting al in september bij het ministerie ligt. Waarom wordt dan tot eind november gewacht om Financiën erbij te halen? Vond men bij uw ministerie dat men voldoende kijk had op de derivaten?

De heer **Donner**: Nee. Men had ook al veel eerder de agent ingeschakeld, de heer Wilder, als ik het wel heb. Ik geloof niet dat hij Wilders heet, maar ...

De **voorzitter**: Hij heet Erik Wilders, ja.

De heer **Donner**: Wilders dus, toch.

In de tweede plaats was Financiën al eerder, of althans personen bij Financiën, in de persoon van de heer Van den Berg ... Die was samen met de heer Meijerink gevraagd hoe deze situatie zou moeten worden beoordeeld. Het beeld was dus niet dat het departement volledig op de hoogte was. Nee, het departement heeft heel gericht niet Financiën, maar gerichte personen bij Financiën gevraagd om een oordeel. Ik geloof dat in dat kader ook de heer Boot nog is gevraagd om een oordeel te geven.

De **voorzitter**: Begin december komt het verhaal van een aanwijzing ter tafel, want u besluit tot ingrijpen.

De heer **Donner**: Kijk, vanaf het begin was duidelijk dat moest worden ingegrepen, althans in die zin dat Vestia in ieder geval af moest van deze papieren.

De **voorzitter**: Maar een aanwijzing komt pas begin december op tafel.

De heer **Donner**: De aanwijzing is pas aan de orde als je weet wat de werkelijke omvang is, want anders geef je een aanwijzing op basis van feiten die er nog niet zijn. Inderdaad is de vraag aan de orde geweest, weliswaar in abstracto, of er een aanwijzing moest worden gegeven. Daarover verschilden de meningen. Ik meen mij te herinneren dat zowel het WSW als het Centraal Fonds liever geen aanwijzing had ofwel een tijdelijke aanwijzing, omdat een aanwijzing met zich zou meebrengen dat er bredere bekendheid zou komen.

De **voorzitter**: Daar kom ik zo nog even op.

Welke eisen stelde u vanaf het moment dat de aanwijzing op tafel begon te komen? Wat moest Vestia op dat ogenblik doen?

De heer **Donner**: Vestia moest zo snel mogelijk af van deze potentiële risico's, in ieder geval van de druk op de liquiditeit die op den duur ook de solvabiliteit van de onderneming had geraakt. Dat moest op een dusdanige manier dat het niet in een crisiskader of in een paniekkader zou gebeuren, maar zo geruisloos mogelijk zou gaan. In die fase is, geloof ik, ook erover gesproken dat men binnen een jaar terug zou moeten naar een omvang van het geheel waarbij de aansprakelijkheid niet meer was dan 250 miljoen. Ook uit de daaropvolgende discussies is gebleken dat dat een onhaalbaar doel was. Dat is de discussie over wat nu wel en wat nu niet kan.

De **voorzitter**: Hebt u in die tijd zelf al eens aangedrongen op het vertrek van bestuurder Erik Staal bij Vestia?

De heer **Donner**: Nee, in die fase is dat niet ... Als je nog bezig bent om uit te zoeken ... Als je bovendien in een fase zit waarin je bevreesd bent -- dat bleek ook uit de adviezen -- dat iedere ruchtbaarheid de schade potentieel groter zou kunnen maken en de documenten minder verkoopbaar zou kunnen maken, kom je niet aan de orde vraag toe of er eerst mensen weg moeten. Zonder meer zou dat in het vervolg een stap geweest zijn, maar het

was niet de eerste stap. Misschien tref je dan degenen die nog het beste op de hoogte zijn van hoe je er weer van af kunt komen .

De **voorzitter**: Maar op 7 december wordt er vanuit het ministerie voor het eerst contact gezocht met de raad van commissarissen van Vestia om het daar een niveau hoger te tillen.

De heer **Donner**: Ja.

De **voorzitter**: Waarom dan pas op 7 december, terwijl je al vanaf september bezig bent met ...

De heer **Donner**: Dat was ter voorbereiding, omdat we wisten dat op 9 december, dus in de loop van die week, het rapport over de totale omvang zou uitkomen. Daarom heb ik de vrijdag daaraan voorafgaande ook voor het eerst de ministerraad ingelicht. Ook dat is gebeurd op mondelinge basis, zuiver en alleen op basis van mondelinge berichtgeving en niet op basis van stukken. Idem dito is in de loop van die week de raad van commissarissen ingelicht, omdat we vermoedden dat in de loop van die week bekend zou worden wat de totale omvang was. Dan zou er vrij snel moeten worden ingegrepen.

De **voorzitter**: Nog even terug naar 9 september 2011, en naar 10 en 11 september, wanneer al die informatie over Vestia naar het ministerie knalt ...

De heer **Donner**: Nee, dan krijg je alleen het signaal dat er rook is.

De **voorzitter**: Nou, de ambtelijke top van het ministerie -- zo blijkt helder uit ons onderzoek -- weet dan dat er een heel groot probleem ligt bij Vestia, met een kolossaal bedrag. Vervolgens zien we dat in alle stappen die we in de tijdlijn de revue lieten passeren ... Begin december komt de aanwijzing voor het eerst ter sprake en dan op 7 december de raad van commissarissen. Dat betekent wel dat mijnheer Staal in ieder geval drie volle maanden zijn gang kon blijven gaan. Ook mijnheer De Vries, de treasurer wiens rol toch

fragwürdig is, kan drie maanden zijn gang gaan. Hij kan daarna uiteindelijk nog veel langer zijn gang gaan. De vraag van onze commissie is dus waar de crux ligt. In september komen die astronomische getallen binnen bij het ministerie. Ergens in december gaat het balletje pas echt bewegen.

De heer **Donner**: Nee. Als je iets doet, moet je wel weten wat je doet en moet je dus weten wat het probleem is. Gewoon ingrijpen zonder dat je de volle omvang kent en zonder dat je de problemen kent, is het laatste wat je kunt doen. Dat bleek in dit geval ook. Toen op 13 december de zaak met Vestia werd besproken, kwamen de clausules die in de verschillende contracten stonden dat er niet kon worden ingegrepen, als een konijn uit de hoge hoed. Dat legde het traject op dat moment weer lam. Als er eerder was ingegrepen ten opzichte van de bestuurder, waren die clausules even hard aan het licht gekomen en hadden we nog niet eens geweten wat de totale omvang van het probleem was. Nee, als je geconfronteerd wordt met een probleem, moet je er ten eerste voor zorgen dat je voorlopige lapmiddelen hebt zodat het niet erger wordt. Dat was het punt van de WSW-borging. Ten tweede moet je weten wat er aan de orde is. In de loop van november is ook bij Vestia heel duidelijk aangegeven dat men het moest afbouwen en dat er ook een plan van aanpak zou moeten zijn voor hoe het verder moest worden opgebouwd. Daarna is ingrijpen aan de orde gekomen. De direct betrokkenen gaven aan dat ze dat liever niet in een aanwijzing vastgelegd zouden willen hebben. Ik heb toen gemeend dat het wel in een aanwijzing zou moeten worden vastgelegd. Daar is vervolgens ook naartoe gewerkt.

De **voorzitter**: Maar moet je in de periode die voorafgaat aan het bekend worden van de toezichtbelemmerende clausules in de derivatencontracten, de pyromanen niet al even bij het vuur weghalen en de heer Staal vragen hoe het zit met die treasurer van hem?

De heer **Donner**: Ja, maar dat veronderstelt kennis die u nu pas hebt, namelijk dat het probleem onder andere lag bij de treasurer! In het begin was dat helemaal niet duidelijk. Er was wel een signaal dat er iets mis was, ...

De **voorzitter**: Maar mijnheer Nieuwenhuizen noemt het een Nick Leeson-scenario en zegt dat de treasurer wordt gezien als een genie, maar dat hij dat niet is en dat het rampzalig is wat er gebeurt. Die mail stuurt hij begin september rond in de ambtelijke top van uw ministerie.

De heer **Donner**: Daarmee geeft u al aan dat het beeld op dat moment was dat men hem als een genie beschouwde.

De **voorzitter**: Nee, toen niet meer, hoor.

De heer **Donner**: Je haalt niet als eerste de genieën weg. Dat hij de kwade genie van het geheel was -- althans, dat weet ik nog niet -- is vervolgens in de loop van de tijd duidelijk geworden. Daarom meen ik ook dat vanaf november heel duidelijk het volgende is aangegeven: "Luister, één ding. Dit moet zich niet verder uitbreiden." Ook op dat moment stond nog niet vast wat de totale omvang was van zowel de contracten als de risico's die daarmee werden gelopen.

De **voorzitter**: Dan wordt het natuurlijk een discussie over de bandbreedte. Met hoeveel miljarden moet het probleem groeien voordat je zegt "het is al heel erg groot en ik moet nu met die hamer op tafel slaan"?

De heer **Donner**: Nee, het is niet zo dat het groeide in die tijd. De dossiers kwamen toen pas boven water. Het was een vorm van piramidespel. Dat blijkt nu ook. Op dat moment was niet duidelijk dat men vermoedelijk het een met het ander afdekte.

De **voorzitter**: Wanneer was u op de hoogte van de toezichtbelemmerende bepalingen, de clausules in de derivatencontracten die een -- met een moeilijke term -- event of default konden opleveren?

De heer **Donner**: Op de dag dat men er op Binnenlandse Zaken ambtelijk mee geconfronteerd werd, dus op 13 december. Toen heb ik onmiddellijk gezegd: dan wil ik de contracten hebben waar dat in staat! Op de veertiende

is dat doorgegeven aan Vestia. Vervolgens bleek ook nog dat ze niet onmiddellijk werden geleverd. Ze zijn pas op de zestiende geleverd aan het departement.

De **voorzitter**: Uit ons onderzoek blijkt overigens dat banken het een volstrekt normale zaak vonden om dit soort clausules op te nemen in al die contracten met de corporaties en trouwens ook met andere instellingen, omdat ze daarmee natuurlijk hun eigen risico beperkten en de buit eerder konden ophalen. Iedereen vond dat een normale zaak en de contracten waar die clausules in stonden, werden zelfs door het Waarborgfonds getoetst en akkoord bevonden. Wist men op het ministerie dat iedereen dat een normale zaak vond?

De heer **Donner**: Nee.

De **voorzitter**: Had het ministerie dat dan niet moeten weten?

De heer **Donner**: Ze wisten het niet. Ik weet ook niet of ze het hadden moeten weten, want het is niet zo dat het departement contracten controleert.

De **voorzitter**: Wie had dan aan het ministerie moeten melden dat dit soort zaken gebeurde en dat er ...

De heer **Donner**: In eerste instantie had dat vanaf het begin uitdrukkelijk door Vestia moeten worden gemeld. Men wist dat dit een probleem was, want anders had men niet op de dertiende medegedeeld dat daar een probleem zat. Wie het voor het overige moest weten? Ik wacht uw oordeel daarover af.

De **voorzitter**: We zien in ieder geval dat het Waarborgfonds Sociale Woningbouw, een kerninstituut in deze sector, alle master agreements goedgekeurde waarin die bepalingen stonden. Had het WSW er misschien een

rol in gehad om dit aan het ministerie voor te leggen in de zin van "jongens, kan dit voor jullie niet negatief uitpakken"?

De heer **Donner**: Daar kan ik nu niet over oordelen. Ik constateer dat deze clausules op dat moment en ook voor die tijd niet aan de orde zijn gekomen als belemmering om op te treden. Daarmee is men op de dertiende geconfronteerd door de heer Staal in het overleg dat toen plaatsvond, waarin hem volgens de vaste procedure werd aangekondigd dat er een aanwijzing zou komen. De bedoeling was om die aanwijzing die dag of de volgende dag te geven.

De **voorzitter**: Al die tijd waren er overigens wel degelijk wettelijke regels, ook vanuit het ministerie, over het gebruik van derivaten door woningcorporaties, veelal neergelegd in zogenaamde circulaires. Was de regelgeving voor het gebruik van derivaten door woningcorporatie in uw ogen voldoende duidelijk voor iedereen?

De heer **Donner**: Neenee. Ik was op dit punt überhaupt niet ... Of er regels of geen regels waren, zoals gezegd werd ik in september geconfronteerd met het verschijnsel derivaten in de woningbouwsector. Vrij snel stond toen ook vast dat er bij deze omvang zonder meer strijd was met het BBSH. Hiermee zou de continuïteit van de woningbouwcorporatie potentieel in gevaar komen. Alleen om die reden al was het in strijd met het BBSH. Maar daar heb je op dat moment weinig aan. Je moet eerst weten "waar zit het nu?", "hoeveel zijn het er?", "wat is de omvang?" en ook "wat is de aard van de contracten die er zijn?". Als je kijkt naar de cijfers, was er in november nog sprake van dat 1% rentedaling zou leiden tot 1,8 miljard aansprakelijkheid. In het eindrapport van 9 december is dat al 2,3 miljard. Dus ook dat ...

De **voorzitter**: Dat het strijdig is met het BBSH is evident, maar wie had die wetenschap moeten hebben op een eerder moment?

De heer **Donner**: Als je had geweten dat die derivaten er in deze omvang waren, was er al veel eerder opgetreden. Dan had je een beroep kunnen

doen op het BBSH om Vestia een aanwijzing te geven om het minder te doen. Maar als je het niet weet, heb je er weinig aan om tegen de tijd dat je het wel weet, te constateren dat het in strijd is met de regels. Als het namelijk niet in strijd was met de regels, had men zelfs überhaupt niet kunnen optreden.

De **voorzitter**: Wie beoordeelde er destijds -- naar uw mening als minister -- of de corporaties voldeden aan de regels?

De heer **Donner**: Uiteindelijk zou dit een besluit zijn geweest van de minister, dat tot uitdrukking was gekomen in een aanwijzing, namelijk dat wat zij er verder ook van dachten, het naar het oordeel van de minister in strijd was met het BBSH en dat het daarom moest worden afgebouwd. Daarop is die regeling van toepassing en daarvoor heb je het instrument van de aanwijzing. Die aanwijzing was daarom ... Het is in ieder geval steeds mijn inzet geweest dat hier vrij hard opgetreden moest worden. Mij stond het beeld voor ogen dat dit zou leiden tot een aanwijzing. Dat dit vervolgens niet is gebeurd, is het gevolg van het feit dat we op de dertiende werden geconfronteerd met deze clausules. Wie dat eerder had moeten weten, weet ik niet, maar ik constateer gewoon uit de reacties die ik hoorde dat men het niet wist.

De **voorzitter**: Hm. Mijnheer Bashir.

De heer **Bashir**: Mijnheer Donner, ik ben naar u aan het luisteren. U zei dat er aan het begin sprake was van rook, maar dat het niet helemaal duidelijk was waar het vuur was en wat het vuur was. Ik heb voor mij een e-mail van de heer Nieuwenhuizen van 10 september, de dag nadat de problemen bekend werden. In zijn mail legt hij de vinger meteen op de zere plek, namelijk de onbeperkte bevoegdheden van de treasurer, die in zijn eentje op de beurs allerlei derivaten afsluit. Hij spreekt van een Nick Leeson-achtig scenario. Hoe kan het dan dat uw ambtenaren blijkbaar wel weten waar het vuur zit en u niet?

De heer **Donner**: Nee, pardon. Zij hebben ook alleen maar een indruk van wat de mogelijke oorzaak zou kunnen zijn. De formulering die u gebruikt, maakt dat duidelijk. Ook dat betekent niet dat je dan dus kunt gaan ingrijpen. Je moet eerst weten waar de contracten zijn en wat de implicaties van die contracten zijn. Het meest elementaire om überhaupt te handelen en om een aanwijzing te kunnen geven -- want dat was het middel waarnaartoe moest worden gewerkt -- is dat je weet waarover het gaat, in plaats van uit te gaan van beelden van "het zou weleens zoiets kunnen zijn".

De heer **Bashir**: U haalt nu twee dingen door elkaar, namelijk de grootte van de contracten en wat er in de contracten stond, en wie die contracten aan het afsluiten was. De heer Nieuwenhuizen heeft in zijn mail gewoon duidelijk opgeschreven wie de contracten aan het afsluiten was, wat hij deed en op welke manier dat gebeurde.

De heer **Donner**: Ik dacht dat u de formulering "het zou weleens kunnen zijn" gebruikte. Dat geeft al aan dat hij het ook niet wist.

De heer **Bashir**: Nee, hij schrijft: "Er zit een treasurer bij Vestia waarvan we tot voor kort dachten dat hij geniaal was. Hij gaat financiële arrangementen aan waarbij hij rekening houdt met verschillende rentescenario's. Hij werkt met allerlei complexe producten, waarvan swaps en derivaten nog het meest overzichtelijk zijn, en die voor het departement en het CFV niet meer zijn te doorgronden, en voor het WSW waarschijnlijk ook niet meer."

De heer **Donner**: Dacht u dat zo'n formulering de basis voor een aanwijzing kan zijn?

De heer **Bashir**: Dat is voor u dus niet het geval geweest?

De heer **Donner**: Nee. Een aanwijzing is een rechtsbeschikking die je pleegt. Daarin zul je moeten motiveren en aangeven wat de gronden zijn. Wat u nu beschrijft, is inderdaad een eerste beeld, dat zal moeten worden bevestigd door het onderzoek dat eruit volgt. Dat is ook gebleken. Vervolgens is daarop

gehandeld, maar dat betekent niet dat een eerste e-mail aangeeft "oh, u wist het al".

De heer **Bashir**: Ja, maar in de eerste e-mail wordt wel meteen de vinger op de zere plek gelegd. Dat is op 10 september. Vervolgens wacht u tot 7 december voordat u met de raad van commissarissen van Vestia in gesprek gaat.

De heer **Donner**: Nee, voor die tijd, zoals ik net al heb gezegd op 13 november, is gezegd dat de informatie onvoldoende was. Daarvóór, in oktober, is er ook al overleg geweest met het WSW. Vrij snel in het begin is er ook al door de ... Op 29 november -- daar had ik het net over -- heeft de directeur-generaal een gesprek gehad met Vestia over de problematiek. Dus het beeld ...

De heer **Bashir**: Ik had het over de raad van commissarissen.

De heer **Donner**: Ook daar geldt ... Met de raad van commissarissen ga je praten als je ongeveer weet wat de bedoeling is.

De heer **Bashir**: We hebben diverse verhoren gehad, ook van leden van de raad van commissarissen van Vestia. Zij hebben aangegeven dat geen enkele toezichthouder, dus Binnenlandse Zaken niet, het Centraal Fonds niet en het Waarborgfonds niet, met hen contact heeft opgenomen tot die zevende december.

De heer **Donner**: Dat kan heel wel zijn, omdat in die fase de kring van personen die erbij betrokken waren, vrij beperkt was. Dan praat je met degenen die je direct nodig hebt voor het onderzoek.

De heer **Bashir**: Mijn vraag is "wat dan?". Aan het begin van het verhoor hebt u tegen de heer Van Vliet gezegd dat ingrijpen de hele tijd aan de orde was. Dat hebt u zelf gezegd. Ik ben dus aan het kijken wat dit dan concreet betekende. Ik ben de dingen aan het aflopen.

De heer **Donner**: Ingrijpen betekent in de eerste plaats dat je moet weten wat er concreet aan de hand is. In welke situatie ...

De heer **Bashir**: Ja, en daarom haalde ik ook de mail van de heer Nieuwenhuizen aan ...

De heer **Donner**: ... grijp ik in? Het enige wat u noemt is een e-mail aan het begin die een indruk geeft. Vervolgens was er, zoals uit het verloop ook blijkt, pas op 26 september een voorlopig beeld bij het WSW, dat leidt tot de aanwijzing dat het beeld per 1 november volledig moet zijn geschetst door Vestia. In de aanloop daarvan vindt er ook nog overleg plaats met het bestuur van Vestia. Pas op 8 november komt die informatie. Vrij snel daarna wordt geconstateerd dat het beeld nog niet volledig is. Dat leidt tot de reactie van, ik geloof, 11 of 13 november. Het beeld dat aan het begin al duidelijk was wat het probleem was, wordt dus niet bevestigd door het verloop van de zaken. Ook in november blijken de beelden en de bedragen waar het om gaat, nog niet te corresponderen met het beeld zoals ...

De heer **Bashir**: Dat hebt u net gezegd, mijnheer Donner; dat hebben we genoteerd.

Uw medewerkers overleggen in de periode september-december 2011 koortsachtig met elkaar om de financiële problemen bij Vestia op te lossen. Op dat moment is er, zoals net is opgemerkt, ruim 1 miljard euro steun verleend aan een noodlijdende corporatie. Het ministerie en wethouders in Den Haag en Rotterdam zijn daarvan op de hoogte, maar de Tweede Kamer nog niet. Waarom hebt u de Tweede Kamer eigenlijk niet geïnformeerd?

De heer **Donner**: De Tweede Kamer zou drie dagen nadat was vastgesteld wat de omvang was, zijn ingelicht. Dat zou de consequentie zijn geweest. Wat dat betreft was het informeren van de Tweede Kamer zo snel mogelijk aan de orde. In die voorfase was nog niet duidelijk wat het probleem was. Het was niet duidelijk wat de omvang was. Het was niet duidelijk wat de volle implicaties zouden zijn. Bovendien gold het risico dat als er iets van naar

buiten zou komen, de schade nog weleens vele malen groter kon zijn. Desondanks heb ik gekozen voor een koers die het inlichten van de Tweede Kamer zou hebben ingehouden. Dat was een aanwijzing geweest. Ik geloof dat er in het dossier ook een brief zit die was voorbereid om de Tweede Kamer in te lichten. Dat was drie dagen na het vroegste moment waarop de Tweede Kamer kon worden ingelicht.

De heer **Bashir**: U zegt dat veel niet duidelijk was en dat de Tweede Kamer daarom niet is geïnformeerd. Het was echter wel duidelijk dat er een groot probleem was, want u zag overal rook om u heen. Sterker nog, er moest 1 miljard euro worden overgemaakt om de acute problemen op te lossen.

De heer **Donner**: Ja, maar ...

De heer **Bashir**: Er was geen reden om de Tweede Kamer te informeren?

De heer **Donner**: Zo werkt het inlichten van de Tweede Kamer niet. Naar mijn ervaring wenst de Tweede Kamer ook niet ingelicht te worden met de mededeling "er is iets, maar ik weet nog niet wat de omvang is en ik weet ook nog niet wat ik eraan doen moet". Kijk naar de andere trajecten die u aan het bestuderen bent, zoals dat van WSG. Dat was een probleem dat al in de loop van 2010 bekend was op het departement, waarover al in augustus 2011 vragen van de Kamer kwamen en waarover de Kamer pas eind 2011 formeel is ingelicht bij een aanwijzing.

De heer **Bashir**: Ja, maar dat hebben we net al besproken. Laten we ons nu focussen op Vestia.

De heer **Donner**: Nee, mag ik even? Het feit dat er een probleem is, is geen reden om de Kamer in te lichten.

De heer **Bashir**: U zegt dus -- dat is uw mening -- dat de Kamer niet geïnformeerd hoeft te worden op het moment dat er een probleem is.

De heer **Donner**: Nee. U kunt ook niet enig voorbeeld nemen waarin dat wel het geval is. Het zijn de gevolgen -- want dat is de functie van de Kamer -- waarover een minister inlicht: dit is het probleem en dit kan ik eraan doen of dit ga ik eraan doen. De Kamer is ...

De heer **Bashir**: Is dit uw mening of is dit volgens u staatsrecht?

De heer **Donner**: Dit is staatsrecht.

De heer **Bashir**: Hoe verhoudt dit zich tot de actieve informatieplicht?

De heer **Donner**: Dit is de actieve informatieplicht. Daar waar aansprakelijkheden van de Staat in het geding kunnen zijn, zal de Tweede Kamer worden ingelicht. Daarom wordt de Tweede Kamer ingelicht als er een aanwijzing wordt gegeven. Over de vraag of dat vertrouwelijk gebeurt, kun je dan nog discussiëren. De Tweede Kamer wordt, in mijn negenenhalfjarige ervaring als minister, niet ingelicht op het moment dat je het gevoel hebt dat er een probleem is maar je de omvang ervan nog niet kent. Nee.

De heer **Bashir**: U hebt het over een gevoel, maar het is geen gevoel. Het is een feit, namelijk dat er een miljard euro, 1,05 miljard euro, moest worden overgemaakt om acute problemen op te lossen.

De heer **Donner**: Inderdaad is er 1 miljard ...

De heer **Bashir**: En er was veel meer rook.

De heer **Donner**: ... borg door het WSW gegeven. Het is echter niet zo -- en ik denk dat u dat ook niet uit de dossiers kunt halen -- dat de Tweede Kamer wordt ingelicht iedere keer als er door het WSW iets geborgd wordt. Dat is het onderscheid tussen besturen ...

De heer **Bashir**: Maar het ging hier om 1,05 miljard.

De heer **Donner**: Nee, de omvang doet er niet toe. De omvang leidt er eerder toe dat je, mede met het oog op de aansprakelijkheid van de Staat, zorgvuldiger omgaat met de kwestie aan wie je het kunt vertellen. Ik had zelfs de ministerraad niet hierover ingelicht, vanwege het risico dat het bekend zou worden. Daarom was er ook geen reden om mededelingen te gaan doen in de trant van "er is iets, maar we zijn nog aan het uitzoeken wat er is", want dat had de risico's verhoogd. U kunt echter niet zeggen dat de Kamer niet is ingelicht, want drie dagen nadat bekend was wat de implicaties waren ...

De heer **Bashir**: Dat hebt u net gezegd ...

De heer **Donner**: Ik denk dat u dat niet wilt horen, maar drie dagen daarna was er een besluit van ...

De heer **Bashir**: Ja, maar dat was in december ...

De heer **Donner**: ... de minister om de Kamer in te lichten.

De heer **Bashir**: Dat was in december, op 17 december. Ik heb het nu over de periode september tot december.

De heer **Donner**: De fase dus waarin werd uitgezocht wat het probleem was.

De heer **Bashir**: Klopt het dat uw directeur-generaal u in november heeft geadviseerd om de Tweede Kamer wel te informeren?

De heer **Donner**: Nee. Op dat moment lag er enerzijds een advies van de heer Meijerink en de heer Van den Berg, die zeiden dat het niet ruchtbaar moest worden, en anderzijds een advies van de heer Wilders, die meende dat er wel ruchtbaarheid aan kon worden gegeven als er ingegrepen werd. Ook was er een advies van de heer Boot dat hier zichtbaar en tastbaar moest worden ingegrepen. Die adviezen kwamen erop neer dat je, juist om

het vertrouwen te wekken, de Kamer zou inlichten als je hier ingreep. Daarom is er, ondanks de gelijktijdige adviezen van het WSW en het Centraal Fonds voor een koers waarin dat risico niet zou bestaan, dus gekozen voor een andere weg. Er is gekozen voor een aanwijzing. Alleen is dat niet doorgegaan op het moment dat bleek dat daarmee de contracten onmiddellijk opeisbaar zouden kunnen worden.

De heer **Bashir**: Dus u hebt eind november, bijvoorbeeld op 29 november, geen advies gekregen van uw ambtelijke top om de Kamer wel te informeren?

De heer **Donner**: Voor zover ik weet waren er verschillende adviezen. Nogmaals, ook dan was het eerste moment om de Kamer in te lichten, het moment geweest waarop er een aanwijzing werd gegeven.

De heer **Bashir**: U zei net ook dat de Kamer niet op deze wijze geïnformeerd wenst te worden. We hebben ook de heer Van Bochove gehoord. Hij heeft verklaard dat het principe zou moeten zijn dat de Kamer bij problemen altijd wordt geïnformeerd, ongeacht of er al een oplossing is. De Kamer wil dus graag geïnformeerd worden, zo heeft de heer Van Bochove gezegd.

De heer **Donner**: Dat kan zijn mening zijn, maar dat is geen geldend staatsrecht. Bovendien is het mijn ervaring als minister dat de Kamer je daar nooit dankbaar voor is, want zij wil weten wat je eraan gaat doen. Als ik een Kamer inlichtte dat ik nog niet volledig wist wat er aan de hand was-- soms kwam dat voor -- dan verweet de Kamer me onmiddellijk dat ik onvolledig was. Neem het voorbeeld van WSG dat we net bespraken. Omdat daar werd gesproken van nul euro aansprakelijkheid terwijl achteraf bleek dat die groter was, meent u dat de Kamer daarmee verkeerd is ingelicht. Nou, dat zou tot 9 december de situatie zijn geweest met betrekking tot Vestia, dat ik ...

De **voorzitter**: Even een punt van orde, mijnheer Donner. Onze commissie gaat zich nog buigen over de vraag of de Kamer wel of niet verkeerd is ingelicht over het dossier WSG. Die conclusie hebben we nog niet getrokken.

De heer **Donner**: Nee, maar ik constateer dat dit voorwerp van gesprek is.

De **voorzitter**: Het heeft zeker onze aandacht.

De heer **Donner**: Er werd net gesproken van "op het verkeerde been gezet".

De **voorzitter**: Ja. Mijnheer Bashir.

De heer **Bashir**: Mijnheer Donner, u hebt het over geldend staatsrecht, maar het is geldend staatsrecht dat de Kamer geïnformeerd dient te worden indien dit noodzakelijk is voor de uitvoering van haar taken. De heer Van Bochove heeft als oud-Kamerlid bij ons verklaard dat het principe zou moeten zijn dat de Kamer wel wordt geïnformeerd. Wat is uw reactie daarop?

De heer **Donner**: De taak van de Kamer is controleren wat de regering doet. Dat begint derhalve op het moment dat duidelijk is wat het probleem is en wat de regering voornemens is om daaraan te doen. Die situatie ...

De heer **Bashir**: Zolang de regering niet voornemens is om iets te doen, hoeft de Kamer niet geïnformeerd te worden?

De heer **Donner**: Als duidelijk is wat het probleem is en een regering niet voornemens is om iets te doen, dan kan er een situatie zijn waarin de Kamer wordt ingelicht, want dan is het een kwestie van controle. Zolang niet duidelijk is wat het probleem is, mitsdien ook niet duidelijk is wat je er in gereede aan kunt doen en je de Kamer derhalve alleen kunt inlichten dat er iets is, is er geen situatie waarin de Kamer haar taak kan uitoefenen. Zij kan op dat moment alleen zeggen: ga verder met uitzoeken wat er is. In dit geval gaf dat een situatie die ik niet eerder ben tegengekomen. Bovendien liep ik in deze situatie het risico dat bij iedere ruchtbaarheid de risico's voor de Staat groter zouden worden. Dat was de reden dat ik in afwijking van de binnen het departement gebruikelijke gang van zaken niemand daar had ingelicht en dat ik pas op 2 december de ministerraad heb ingelicht. Ik heb dat mondeling

gedaan vanuit diezelfde overweging, uit zorg voor de belangen van de Staat, zodat we niet aansprakelijk zouden worden voor grote schade.

De heer **Bashir**: Over die ruchtbaarheid zal ik het straks nog met u hebben. Wij zijn hier overigens niet om nu meteen conclusies te trekken. We doen aan waarheidsvinding. We willen u graag horen.

Ik wil het met u nog hebben over de budgettaire optiek. Heeft de minister naar uw mening de plicht om de Kamer te informeren op het moment dat er grote financiële risico's zijn voor de Staat?

De heer **Donner**: Op het moment dat er potentieel grote risico's ontstaan, ben ik het met u eens. Dat veronderstelde dus alweer kennis van waar het om ging. In dat traject is dat zo snel mogelijk gedaan. Toen dat eenmaal vaststond, is er vrijwel onmiddellijk gehandeld. De negende was een vrijdag. Er zat een weekend tussen. Op de twaalfde heb ik aangegeven te kiezen voor het traject van een aanwijzing. Drie dagen dus.

De heer **Bashir**: Ja, maar dan zijn we in december. Ik heb het over de periode van september tot december.

De heer **Donner**: Toen was nog niet bekend wat het probleem was.

De heer **Bashir**: Maar dat er een groot probleem was, was wel bekend. Ook was bekend dat er 1 miljard euro was overgemaakt, waarvoor de Staat uiteindelijk met de gemeenten de achtervanger was. Er waren dus grote financiële risico's. In uw optiek is het dan dus niet van belang om de Kamer te informeren?

De heer **Donner**: Ik heb u aangegeven ... U zult in de dossiers ook geen gevallen vinden waarin het WSW borgt en de Kamer wordt ingelicht. In geen van deze gevallen zult u dat vinden. Ik begrijp dat u in dezen de heer Van Bochove aanvoert om te betogen dat het in principe zo zou moeten zijn, maar ik denk dat u in de praktijk weinig bevestiging voor deze stelling vindt. Dat laat onverlet dat als dat zijn mening is, dat zijn mening zal zijn.

De heer **Bashir**: Ja. Maar u hebt wel iemand anders geïnformeerd, namelijk de andere achtervangers: de gemeenten Rotterdam en Den Haag. Waarom hebt u hen wel geïnformeerd en de Tweede Kamer niet?

De heer **Donner**: Omdat zij potentieel ook aangesproken zouden kunnen worden. Het is dan logisch dat het hun medegedeeld wordt. Ik denk bovendien dat ik dat niet heb gedaan, maar dat ze door het WSW zijn ingelicht. Alleen op het eind heeft er een gesprek plaatsgevonden met de VNG.

De heer **Bashir**: Dus omdat de gemeenten Rotterdam en Den Haag potentieel achtervang waren ...

De heer **Donner**: Nee, ze wáren achtervang en zouden dus potentieel aangesproken kunnen worden.

De heer **Bashir**: Juist, ja. Daarom zijn ze geïnformeerd. Datzelfde geldt toch voor de Staat?

De heer **Donner**: Daarom zou de Kamer ook onmiddellijk worden ingelicht zodra duidelijk was wat de omvang van de risico's was.

De heer **Bashir**: Dat was dus nog niet duidelijk, maar toch zijn de gemeenten wel geïnformeerd.

De heer **Donner**: Omdat zij net als ... Dat is hetzelfde als toen het departement werd ingelicht door het WSW, namelijk: ze zouden er potentieel op kunnen worden aangesproken. Ook in Den Haag en Rotterdam is de gemeenteraad niet ingelicht nadat de betrokken wethouders deze informatie kregen.

De heer **Bashir**: Ik ga met u verder naar 16 december. Het kabinet beslist dan over uw benoeming tot vicepresident van de Raad van State. Op

dezelfde dag vindt de overdracht plaats van uw dossier aan uw opvolger, mevrouw Spies. U bespreekt dan het dossier-Vestia voor de eerste keer met haar. Wat was uw eerste boodschap aan uw opvolger bij de overdracht?

De heer **Donner**: In de eerste plaats wat ik feitelijk gedaan had met betrekking tot de contracten, die we op diezelfde dag hadden gekregen. Die waren op dezelfde dag naar de landsadvocaat gegaan om te beoordelen of de uitleg die eraan gegeven was, juist was. Anders had het traject van de aanwijzing kunnen doorlopen. Na de beëdiging heb ik haar ingelicht dat dit een van haar grootste problemen was, waarmee ze onmiddellijk geconfronteerd werd. Ik heb haar vrij gedetailleerd ingelicht over alles wat er op dat moment bekend was, maar ook dit uitsluitend en alleen met de directeur-generaal erbij. Ook de politiek assistenten waren er niet bij.

De heer **Bashir**: Eerder hebben er geen informele gesprekken plaatsgevonden met toekomstig minister Spies?

De heer **Donner**: Nee, want dit speelde zich allemaal vrij snel af.

De heer **Bashir**: Dus de informatie is pas tijdens dat gesprek voor het eerst met haar gedeeld? Daarvoor wist zij het niet?

De heer **Donner**: Nee. Bovendien zou ze dan niet binnen de kring zijn gevallen waarbinnen ik vertrouwelijke informatie deelde.

De heer **Bashir**: U wilde een aanwijzing geven, maar dat kon niet omdat er toezichtbeperkende clausules waren in de derivatencontracten. Een aanwijzing kon dus niet. Toch besloot uw opvolger om de Kamer wel te informeren, terwijl de potentiële risico's alleen maar groter werden nadat de toezichtbeperkende clausules bekend werden. Wat verklaart deze andere taxatie? Uw opvolger informeert de Kamer wel en u niet.

De heer **Donner**: Ik had gekozen voor een traject dat inhield dat ik nog voor haar komst de Kamer zou hebben ingelicht. Dat was als de aanwijzing

gegeven was. Na het weekend wist zij dat dat traject niet mogelijk was en heeft zij dus gekozen voor een andere vorm van inlichten van de Kamer. Ik heb niet besloten om de Kamer niet in te lichten. Ik heb besloten om de Kamer wél in te lichten, tegen bepaalde adviezen die ik had in.

De heer **Bashir**: Ja, pas in december.

De heer **Donner**: Ja, maar voor die tijd kon ik de Kamer niet inlichten, want het probleem was niet bekend. Uw beeld dat ik had besloten om de Kamer niet in te lichten klopt niet met de feiten die er liggen. Ik had besloten om de Kamer in te lichten, alleen kon de wijze waarop ik dat wilde doen, geen doorgang vinden. Vervolgens kiest minister Spies ervoor om de Kamer vertrouwelijk in te lichten.

De heer **Bashir**: Nou, uit ons dossier blijkt iets anders, namelijk dat u zelf uitdrukkelijk opdracht hebt gegeven om de Kamer niet te informeren. Dat is in november gebeurd.

De heer **Donner**: Dan ben ik benieuwd ...

De heer **Bashir**: Maar dat klopt dus niet?

De heer **Donner**: In november was inderdaad niet aan de orde ... We zouden de Kamer niet inlichten zolang we niet wisten wat het probleem was.

De heer **Bashir**: U zegt dus dat u in november wel hebt besloten om de Kamer niet in te lichten?

De heer **Donner**: Ik kan het me niet herinneren, maar als dat het beeld is ... U zou mij het stuk moeten voorleggen waaruit zou blijken dat ik dat heb gezegd.

De heer **Bashir**: In december heeft uw opvolger de Kamer uiteindelijk geïnformeerd in een vertrouwelijke setting. Zij heeft de Kamer op een andere manier geïnformeerd.

De heer **Donner**: Zij heeft dus gedaan wat ik al voornemens was om te doen: de Kamer inlichten.

De heer **Bashir**: Waarom hebt u de Kamer zelf niet eerder vertrouwelijk geïnformeerd?

De heer **Donner**: Ik heb u aangegeven dat dit niet eerder kon. Op de negende wist ik wat er was. Mijn bedoeling was om een instrument te gebruiken dat zonder meer had geleid tot bekendheid bij de Kamer.

De heer **Bashir**: De reden dat ik die laatste vraag nog een keer stel, is dat u net zelf zei dat u dit dossier in een beperkte kring wilde houden.

De heer **Donner**: Totdat bekend was wat de omvang van het probleem was.

De heer **Bashir**: U had de Kamer dus wel vertrouwelijk kunnen informeren.

De heer **Donner**: Nee, want ook de ministerraad heb ik pas in die laatste week ingelicht. Je kunt allerlei mensen vertrouwelijk inlichten, maar hoe meer je over een probleem praat, hoe groter de kring onvermijdelijk wordt. Het was in dezen niet aan de orde of de Kamer werd ingelicht, want de Kamer wordt ingelicht als je weet wat het probleem is en wat je eraan doet. Dat past bij de functie van de Kamer.

De heer **Bashir**: Maar ...

De heer **Donner**: Nee. Ik denk dat u ook in de dossiers die u bekijkt, geen voorbeelden kunt vinden waarin het anders is.

De heer **Bashir**: Ik kijk naar de voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Bashir.

Mijnheer Donner, de discussie over de actieve informatieplicht van een bewindspersoon naar de Kamer voeren we niet op een staatsrechtelijke, algemeen theoretische manier. Die voeren wij als commissie ... Althans, die leidt tot vragen bij onze commissie over het specifieke dossier Vestia. Vestia was toen met afstand de grootste corporatie en werd door sommigen betiteld als een systeemcorporatie. Er bestond een risico dat Vestia in surseance van betaling zou komen. Dat is een voorbode van een faillissement. Er was het risico van een heel grote saneringsronde et cetera et cetera. Op het moment dat je gemeenten informeert omdat ze achtervanger zijn en je de Kamer niet informeert-- het Rijk is evengoed achtervanger, voor een groter deel --, terwijl je weet dat er een kolossaal probleem is bij Vestia, dat het om astronomische getallen gaat en er een risico is dat de overheid wordt aangesproken ... De Kamer zat op dat moment qua debatten nota bene in een begrotingscyclus. Dit zou daar rechtstreeks impact op kunnen hebben. Je zou dan toch kunnen zeggen, en dat is echt een vraag voor onze commissie: moet de Kamer niet gewoon worden geïnformeerd over dit megagrote probleem, al is het dan vertrouwelijk, zoals minister Spies dat deed?

De heer **Donner**: Nogmaals, dat vooronderstelt dat je weet wat het probleem is en wat de potentiële last op het begrotingsproces is. Dat was pas bekend op 9 december. Voor die tijd was het het delen van beelden met de Kamer geweest. Nergens in het proces, ook niet in andere dossiers, kunt u laten zien dat dat gebeurt. Bovendien speelde in dit geval zonder meer de zorg mee om de aansprakelijkheden van de Staat die zouden kunnen voortvloeien uit het ongeremd groter worden van deze schade. Dat is ook de reden dat ik er niet alleen niet met de Kamer over heb gesproken, maar ook niet met de ministerraad of met collega's of met andere ambtenaren op het departement. De ervaring uit mijn jaren in Den Haag is dat als je wilt dat iets geheim blijft, je er niet over moet praten.

De **voorzitter**: Ja, maar dan hoeven de wethouders van die gemeenten toch ook niet geïnformeerd te worden?

De heer **Donner**: Als ik het wel heb -- ik zou dat moeten nagaan -- zijn zij vermoedelijk door het WSW ingelicht, want zij functioneerden als achtervang. Ik denk niet, maar dat zou moeten worden nagegaan ... Aan het eind van het traject heeft er overleg met hen plaatsgevonden, omdat zij er evenzeer door geraakt zouden worden. Maar ik vermoed dat de informatie aan de gemeenten in het begin ook via het WSW is gegaan, omdat zij achtervangers waren.

De **voorzitter**: Hm. Tja, mijnheer Donner, wij gaan ons daar nader over buigen. We zijn aan het einde gekomen van het openbare verhoor.

Sluiting 12.31 uur.